

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь **«Магістр»**

на тему: **ОРГАНІЗАЦІЙНО – МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ І АУДИТУ**
ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ТУРКІВСЬКОМУ ДОЧІРНЬОМУ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «ГАЛСІЛЬЛІС»
ТУРКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.

Виконав: студент 2 курсу групи Оп – 2 МАГ
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва)

ФАМУЛЯК В. Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доц. Ціцька Н.Є.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент: Кузьмак М. В.

(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітнього ступеня «Магістр»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

д.е.н., професорка Гнатишин Л.Б.

(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

« 21 » травня _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу студенту

ФАМУЛЯКУ ВОЛОДИМИРУ ЮРІЙОВИЧУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Організаційно – методичні підходи до обліку і аудиту поточних зобов'язань у Турківському дочірньому лісогосподарському підприємстві «Галсільліс» Турківського району Львівської області».

Керівник роботи Ціцька Надія Євгенівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом ЛНАУ від «19» липня 2021 р. № 212/К-С

2. Строк подання студентом проекту (роботи) до «26» листопада 2021 року

3. Вихідні дані до роботи державні законодавчі акти, спеціальна і наукова література, організаційна документація підприємства, первинні і зведені документи, реєстри синтетичного і аналітичного обліку, фінансова і статистична звітність досліджуваного підприємства

4.Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1. Теоретичні підходи до організації обліку і аудиту поточних зобов'язань. 1.1 Поточні зобов'язання: їх сутність, класифікація та місце в бухгалтерському обліку. 1.2 Нормативне регулювання організації обліку та діяльності лісогосподарських підприємств. 1.3 Методика наукових досліджень. Розділ 2. Галузеві аспекти обліку і аудиту поточних зобов'язань у Турківському ДЛГП «Галсільліс». 2.1 Рівень фінансової, економічної та господарської діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс». 2.2 Бухгалтерський облік поточних розрахунків та зобов'язань. 2.3 Внутрішній аудит розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями. Розділ 3. Удосконалення формування облікового забезпечення поточних зобов'язань в системі управління аграрної та лісогосподарської діяльності. 3.1 Місце розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями в обліковій політиці підприємств із використанням міжнародного досвіду. 3.2 Обліково – контрольне забезпечення поточних розрахунків та зобов'язань в умовах

автоматизації обліку. Розділ 4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях. 4.1 Аналіз стану охорони праці у Турківському ДЛГП «Галсільліс» 4.2 Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування 4.3 Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці 4.4 Безпека в надзвичайних ситуаціях. Висновки і пропозиції. Список використаної літератури.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, схеми, рисунки

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
З охорони праці та захисту населення		21.05.2021 р.	21.05.2021 р.

7. Дата видачі завдання «21» 05 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки для кваліфікаційної роботи).	21.05.21-30.06.21
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту кваліфікаційної роботи).	01.07.21-31.08.21
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Розробка питань з охорони праці та захисту населення. Розробка питань з охорони природи (написання економічної частини кваліфікаційної роботи; висновків і пропозицій; питань з охорони праці і захисту населення; кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	01.09.21-31.10.21
4.	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	01.11.21-25.11.21
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	26.11.21 – 06.12.21

Студент

_____ (підпис)

Фамуляк В.Ю.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Ціцька Н.Є.

_____ (прізвище та ініціали)

УДК 657.1:657.6

91 стор. текст. частини, 15 рисунків, 12 таблиць, 51 джерело використаної літератури.

Організаційно – методичні підходи до обліку і аудиту поточних зобов'язань у Турківському дочірньому лісогосподарському підприємстві «Галсільліс» Турківського району Львівської області. Фамуляк В.Ю. – Дипломна робота. Кафедра обліку та оподаткування - Дубляни, Львівський НАУ, 2021.

Перший розділ дипломної роботи присвячено дослідженню теоретичних організаційних та методичних підходів до ведення обліку та проведення внутрігосподарського аудиту розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями, а також проаналізовано законодавчі акти щодо їх регламентації та наукову літературу щодо актуальності та проблематичності даної теми.

У другому розділі проведено аналіз вагомих економічних показників виробничої, господарської діяльності, а також основних фінансових показників Турківського ДЛГП «Галсільліс» в динаміці. Досліджено та критично оцінено організації обліку щодо поточних зобов'язань та розрахунків з кредиторами, а також розкрито механізм здійснення внутрігосподарського контролю за станом поточної кредиторської заборгованості.

У третьому розділі запропоновано ряд пропозицій в частині удосконалення формування облікового забезпечення поточних зобов'язань щодо оптимізації управлінських рішень та управління поточною кредиторською заборгованістю. Обґрунтовано обліково – контрольне забезпечення поточних розрахунків та зобов'язань в умовах застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

У четвертому розділі роботи проведено оцінку стану та організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності в надзвичайних ситуаціях у Турківському ДЛГП «Галсільліс» з подальшим їх удосконаленням.

АНОТАЦІЯ

Наукову роботу на здобуття ОС «Магістр» присвячено вирішенню наукової проблеми щодо теоретичного обґрунтування та розробки організаційно-методологічних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського аудиту розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями. Проведено оцінку основних економічних, господарських та фінансових показників функціонування Турківського ДЛГП «Галсільліс», досліджено організацію документування та облікового забезпечення розрахунків за поточними зобов'язаннями.

Сформовано механізм удосконалення організації обліку та аудиту розрахунків за поточними зобов'язаннями у Турківському ДЛГП «Галсільліс» шляхом обґрунтування та покращення організаційних засад обліку в управлінні кредиторською заборгованістю, а також доцільністю поступового впровадження у практичну діяльність досліджуваного підприємства міжнародних стандартів фінансової звітності.

АННОТАЦИЯ

Научная работа на соискание ОС «Магистр» посвящена решению научной проблемы теоретического обоснования и разработки организационно-методологических рекомендаций по усовершенствованию бухгалтерского учета и внутрихозяйственного аудита расчетных операций по текущим обязательствам. Проведена оценка основных экономических, хозяйственных и финансовых показателей функционирования Турковского ГЛХП «Галсильлис», исследована организация документирования и учетного обеспечения расчетов по текущим обязательствам.

Сформирован механизм усовершенствования организации учета и аудита расчетов по текущим обязательствам в Турковском ГЛХП «Галсильлес» путем обоснования и улучшения организационных основ учета в управлении кредиторской задолженностью, а также целесообразностью постепенного

внедрения в практическую деятельность исследуемого предприятия международных стандартов финансовой отчетности.

ANNOTATION

The scientific work for the acquisition OS "Master" is devoted to solving the scientific problem of theoretical justification and development organizational and methodological recommendations for improving accounting and internal audit of settlement operations for current liabilities. The assessment of the main economic, economic and financial indicators of the functioning the Turkiv DLGP "Galsillis" was carried out, the organization documentation and accounting support of settlements under current liabilities was investigated.

A mechanism for improving the organization of accounting and audit of settlements for current liabilities in Turkiv DLGP "Galsillis" by substantiating and improving the organizational basis of accounting in the management of accounts payable, as well as the feasibility of gradual implementation of international financial reporting standards.

ЗМІСТ

	Стор
Вступ	8
Розділ 1. Теоретичні підходи до організації обліку і аудиту поточних зобов'язань.	12
1.1 Поточні зобов'язання: їх сутність, класифікація та місце в бухгалтерському обліку.....	12
1.2 Нормативне регулювання організації обліку та діяльності лісогосподарських підприємств.....	24
1.3 Методика наукових досліджень.	28
Розділ 2. Галузеві аспекти обліку і аудиту поточних зобов'язань у Турківському ДЛГП «Галсільліс»	31
2.1 Рівень фінансової, економічної та господарської діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс».....	31
2.2 Бухгалтерський облік поточних розрахунків та зобов'язань.	41
2.3 Внутрішній аудит розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями.	56
Розділ 3. Удосконалення формування облікового забезпечення поточних зобов'язань в системі управління аграрної та лісогосподарської діяльності	61
3.1 Місце розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями в обліковій політиці підприємств із використанням міжнародного досвіду.	61
3.2 Обліково – контрольне забезпечення поточних розрахунків та зобов'язань в умовах автоматизації обліку.....	67
Розділ 4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях	71
4.1 Аналіз стану охорони праці у Турківському ДЛГП «Галсільліс».....	71
4.2 Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування.....	74
4.3 Економічна ефективність заходів з удосконалення системи управління охороною праці	76
4.4 Безпека в надзвичайних ситуаціях.....	77
Висновки та пропозиції	80
Список використаної літератури	87

ВСТУП

В процесі здійснення виробничої практики всі суб'єкти господарської діяльності вступають у розрахункові операції з юридичними та фізичними особами. В житті кожного підприємства розрахунки є одним із наймасштабніших фактів господарського існування. Саме вони характеризують стан зобов'язань (в межах дебіторської та кредиторської заборгованості), забезпечують безперервність здійснення господарської діяльності, впливають на основні показники оцінки фінансового стану підприємства (ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість тощо). Однак, слід зауважити, що розрахунки не завжди пов'язані з рухом коштів (негрошові розрахунки, відстрочення платежу, аграрна розписка тощо). Тобто, їх сутність проявляється не лише через готівковий чи безготівковий рух грошових коштів, а й з іншими об'єктами бухгалтерського обліку. Тому в умовах ризиків ведення бізнесу та специфічних особливостей функціонування підприємств агро- та лісобізнесу набирає актуальності проблема інтегрованого обліку саме розрахунків за поточними зобов'язаннями, формування облікового забезпечення складання інтегрованої звітності та, відповідно, задоволення запитів управління та інтересів стейкхолерів [8, с.25].

Звертаємо увагу, що сучасні економічні тенденції вимагають нових оцінок та методів щодо організаційного регламенту обліку, контролю та економічної оцінки розрахункових операцій, оскільки потребують усунення невідповідності характеру розрахункових операцій як облікових, контрольних та господарських об'єктів. Аналізуючи забезпечення бухгалтерського супроводу розрахункового управління підприємствами агробізнесу з точки зору ризику, опис нових механізмів фінансової підтримки та підвищення конкурентоспроможності сільгосппідприємств та лісгосподарських підприємств; формування концептуальної основи внутрішнього аудиту та оцінки як тесту та методів запобігання дефектам при виконанні розрахункових операцій.

Якщо методологія бухгалтерського обліку не сформована як інформаційна система, то виконати ці завдання неможливо. Цей метод дає можливість генерувати об'єктивну інформацію про підприємство та надає зацікавленим користувачам своєчасну, точну та актуальну інформацію про фінансово-господарську діяльність підприємства. , у тому числі забезпечення статусу розрахункового бізнесу.

Сьогодні в надзвичайно важкий економічний час, як наслідок пост Ковідної ситуації стає поширене явище - безконтрольне виникнення та зростання кредиторської заборгованості. Підприємства, установи та організації своєчасно та в повному обсязі стають неспроможні розраховуватися за власними зобов'язаннями через значну нестачу коштів та в наслідок обмежених фінансових можливостей.

Тому, подолання низької платоспроможності суб'єктів господарювання, як одного із найважливіших завдань щодо покращення фінансового стану підприємств агро – та лісобізнесу, є вагомим проблемою, на яку має надзвичайно важливий вплив правильна та чітка організація обліку розрахункових операцій з поточної кредиторської заборгованості та відображення її у фінансовій і статистичній звітності.

Крім того, нестача коштів призвела до банкрутства багатьох компаній в Україні, що вимагає внутрішнього аудиту стану боргу та ліквідності. Тому для цього кожен вид детальних облікових даних стає необхідним за сумою та періодом тощо. Тому розумна, надійна та правильна організація обліку та оцінки відповідальності в структурі внутрішнього контролю суттєво впливає на ефективність та раціональність діяльності підприємства.

Необхідність вирішення вказаних проблемних питань та їх значення в сучасних умовах господарювання зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методологічних положень і розробка практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку і внутрішнього аудиту розрахункових

операцій за поточними зобов'язаннями підприємств в аграрного та лісового бізнесу.

Досягнення мети вимагає постановки і вирішення таких завдань:

- обґрунтувати і узагальнити існуючі трактування щодо уточнення економічної сутності поточних зобов'язань та операцій пов'язаних з ними з метою їх об'єктивної ідентифікації в обліку та внутрішньому аудиті;

- висвітлити підходи до класифікації зобов'язань та розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями для підвищення інформативності облікових даних в управлінні підприємством та внутрішньому аудиті;

- критично розкрити дійсний стан організації бухгалтерського обліку поточних зобов'язань та забезпечень в досліджуваному підприємстві;

- сформулювати методологічне забезпечення відображення операцій за поточними зобов'язаннями в системі бухгалтерського обліку для забезпечення об'єктивності та оперативності облікової інформації;

- доповнити методологічні складові облікової політики в частині здійснення розрахунків підприємств агро – та лісового бізнесу, які функціонують в умовах ризиків;

- визначити тенденції розвитку облікового забезпечення розрахункових операцій підприємства за поточними зобов'язаннями з метою підвищення інформативності фінансової та управлінської звітності в частині розрахункових операцій підприємств агро- та лісового бізнесу як основи комунікаційної взаємодії підприємства з групами заінтересованих осіб;

- дослідити сутність існуючих показників з оцінки боргової безпеки підприємств аграрної та лісової сфери та заходів щодо підвищення її рівня;

- розвинути методичні аспекти внутрішнього аудиту стану розрахункових операцій підприємств агро – лісового сектору.

Об'єктом дослідження є розрахункові операції за поточними зобов'язаннями підприємств агро – лісового бізнесу в системі бухгалтерського обліку і внутрішнього аудиту.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційних, методичних та практичних положень щодо обліку, аналізу та контролю розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями сільськогосподарських підприємств.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці з бухгалтерського обліку, звітності, економічного аналізу, аудиту, економічної теорії, матеріали науково-практичних конференцій у галузі бухгалтерського обліку, методичні рекомендації, законодавства України, статистика бухгалтерського обліку, довідково-інформаційної діяльності, видання вітчизняних та зарубіжних вчених, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці організаційно-методологічних рекомендацій щодо удосконалення бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями підприємств агробізнесу.

Удосконалено:

- методичні складові облікової політики підприємств агро- та лісобізнесу, пов'язані з ідентифікацією положень договірної політики як факторів ризику розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями;

- організаційно-методичні положення внутрішнього аудиту наявності та проведення розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями через сформований комплексний підхід (визначення суб'єктів, принципів, об'єктів, завдань та удосконалення методики), що дозволяє підвищити показники управління розрахунковими операціями підприємств АПК та забезпечує дотримання платіжної дисципліни;

- обліково – контрольне підтвердження поточних розрахунків та зобов'язань в умовах застосування МСФЗ.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

1.1 Поточні зобов'язання: їх сутність, класифікація та місце в бухгалтерському обліку

При провадженні фінансово-господарської діяльності суб'єкти господарювання вступають у взаємні операції з різними юридичними та фізичними особами, що викликає створення багатьох видів зобов'язань і великої кількості кредиторів. Це потребує окремого розгляду питання класифікації зобов'язань, як об'єкта бухгалтерського обліку.

Як зауважують Спіцина Н.В. та Кравцова С.В.: «Нині не спостерігається беззастережного злиття вітчизняної облікової системи з МСФЗ. Це зумовлено низкою проблем і неоднозначністю економічних трактувань, насамперед щодо принципів класифікації та оцінки зобов'язань, які надають безпосередній вплив на механізми забезпечення розвитку підприємства за допомогою подання інформації про його фінансовий стан у звітності [44, с.229].

Говорячи про момент виникнення поточних зобов'язань, не можна не говорити про всі моменти кругообігу господарських засобів, адже практично на всіх етапах господарської діяльності виникають розрахунки. Податковий кодекс України визначає виробничо-господарську діяльність як «діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, доручення та агентськими договорами» [35].

Обіг господарських засобів суб'єктів господарювання характеризує економічну сутність і зміст розрахунків. Так, процес придбання (купівлі) – це розрахунки з постачальниками сировини і матеріалів, інформації, капіталу. У процесі виробництва виникають розрахунки всередині самого підприємства: з

підрозділами, за виплатам найманим працівникам, з підзвітними особами. На стадії продажу (збуту) готової продукції, робіт, послуг виникають зобов'язання перед покупцями і замовниками, населенням, а в разі отримання прибутку - і перед засновниками. Отже, розрахункові операції є важливою складовою цих процесів, без яких неможливе функціонування підприємств (рис.1.1)

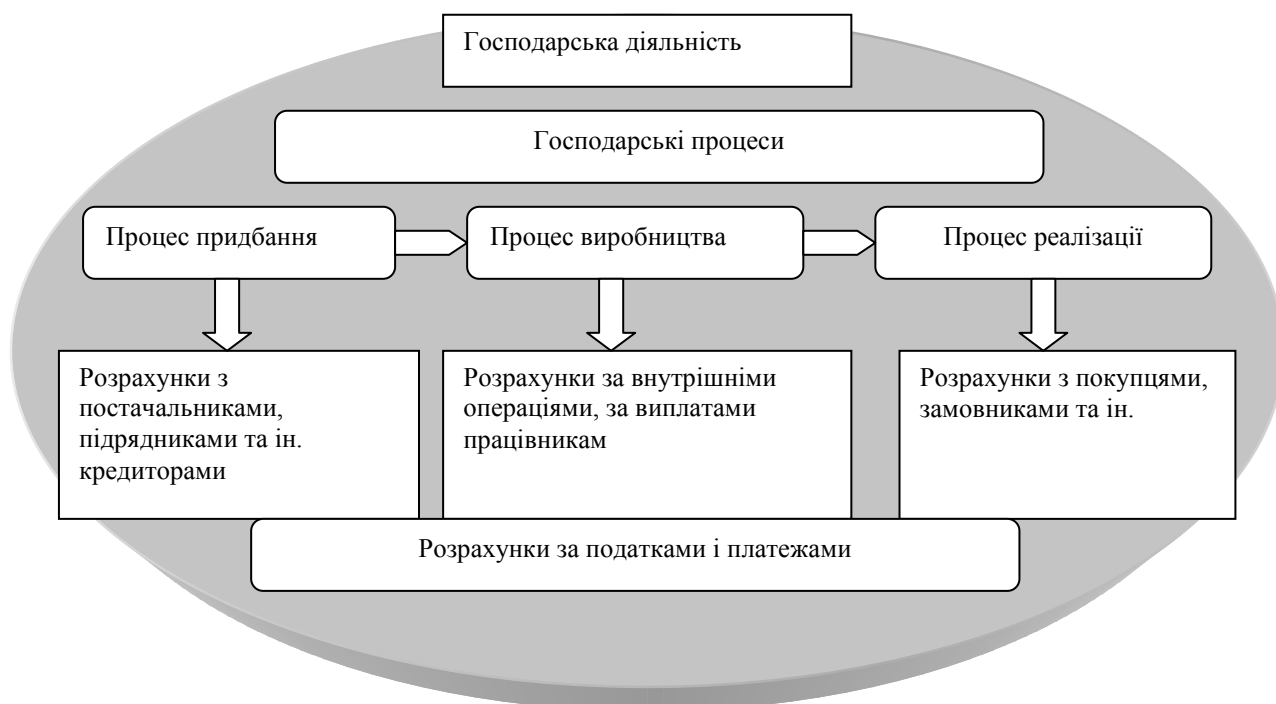

Рис. 1.1 Взаємозв'язок господарських процесів та розрахункових операцій за зобов'язаннями*

*Розроблено автором

Виконання таких завдань неможливо без формування нового підходу до бухгалтерського обліку як інформаційної системи, що надає можливість сформувати об'єктивну інформацію про підприємство і забезпечити заінтересованих користувачів своєчасною, достовірною, актуальною інформацією про фінансово-господарську діяльність в розрізах, необхідних для прийняття ними ділових рішень, в тому числі, в частині забезпечення стану розрахункових операцій.

Сьогодні в надзвичайно важкий економічний час, як наслідок пост Ковідної ситуації стає поширене явище - безконтрольне виникнення та зростання кредиторської заборгованості. Підприємства, установи та організації своєчасно та в повному обсязі стають неспроможні розраховуватися за власними зобов'язаннями через значну нестачу коштів та в наслідок обмежених фінансових можливостей.

Тому, подолання низької платоспроможності суб'єктів господарювання, як одного із найважливіших завдань щодо покращення фінансового стану підприємств агробізнесу, є ваговою проблемою, на яку має надзвичайно важливий вплив правильна та чітка організація обліку розрахункових операцій з поточної кредиторської заборгованості та відображення її у фінансовій і статистичній звітності.

Окрім цього, недостатня кількість грошових коштів, що призводить до виникнення неплатоспроможності багатьох підприємств в Україні зумовлюють необхідність проведення внутрігосподарського аудиту за станом і рухом зобов'язань. Тому, з цією метою стають необхідні детальні облікові дані за кожним їхнім видом у розрізі сум та термінів погашення тощо. Саме тому раціональна, достовірна та правильна організація обліку та оцінки зобов'язань у структурі внутрішньогосподарського контролю істотно впливають на ефективність та раціональність діяльності підприємств.

Необхідність вирішення вказаних проблемних питань та їх значення в сучасних умовах господарювання зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Отже, зобов'язання виникають через існуючі (завдяки минулим операціям або подіям) борги підприємства чи щодо передачі певних активів або надання послуг іншому підприємству в майбутньому. Поточні зобов'язання характеризуються: конкретними економічними ресурсами (поверненню підлягають ресурси або їх грошовий еквівалент – залежно від умов договору); адресністю (ресурси повертаються позикодавцю або іншій третій особі за дорученням позикодавця); строком погашення заборгованості; винагородою за

користування ресурсами; санкціями та порушеннями договірних зобов'язань за термінами й сумами погашення заборгованості [40].

Для більш чіткого і правильного визначення змісту поняття «зобов'язання» представимо трактування цього терміну відповідно до діючих на сьогоднішній день регулятивних актів (табл.1.1)

Таблиця 1.1

Правове трактування поняття «зобов'язання»*

Джерело	Визначення
<i>Господарський кодекс України</i>	Зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених Кодексом, у силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо) або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (уповноважена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.
<i>Цивільний кодекс України</i>	Зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.
<i>Н(П)СБО 1 «загальні вимоги до фінансової звітності»</i>	Це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють економічні вигоди.
<i>П(С)БО 11 «Зобов'язання»</i>	Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.
<i>МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»</i>	Зобов'язання – це існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої за очікуванням призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, корті втілюють у собі економічні вигоди.

*Розроблено автором на основі [11; 14; 15; 25]

Саме, розрахунки – один із масштабніших фактів господарського життя кожного підприємства. Вони характеризують стан погашення зобов'язань (в

межах дебіторської та кредиторської заборгованості), забезпечують безперервність здійснення виробничого циклу діяльності, впливають на основні показники оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання (ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість тощо). Без посередньо практика свідчить про існування теоретичних і практичних проблем, які виникають через різні підходи до обліку в Україні та західних країнах; суперечливими положеннями міжнародних стандартів фінансової звітності, покладеними в основу Положень (стандартів) бухгалтерського обліку; відсутністю комплексності в реформуванні державних інституцій України. Саме тому, єдиного підходу щодо визначення поняття «поточні зобов'язання» немає, дослідники застосовують різні категорії, поняття та терміни за темою дослідження. В частині поточних зобов'язань це такі групи понять: зобов'язання, заборгованість, розрахунки (табл.1.2).

Сучасний економічний розвиток характеризується постійністю і стабільністю інтеграційних процесів, поглибленням та виникненням зв'язків із закордонними агентами та контрагентами. Така ситуація продукує формування доречного та зрозумілого ведення бухгалтерського обліку і звітності для усіх учасників безготівкових відносин, які б ґрунтувались на тісній інтеграції з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та звітності і, на можливості аналітичної оцінки здійснюваних операцій за рахунок приведеної у фінансовій звітності доступ до аналітичної інформації, яку можна максимально використати як зовнішніми так і внутрішніми користувачами для задоволення інформації потреб відповідно до характеру економічного інтересу.

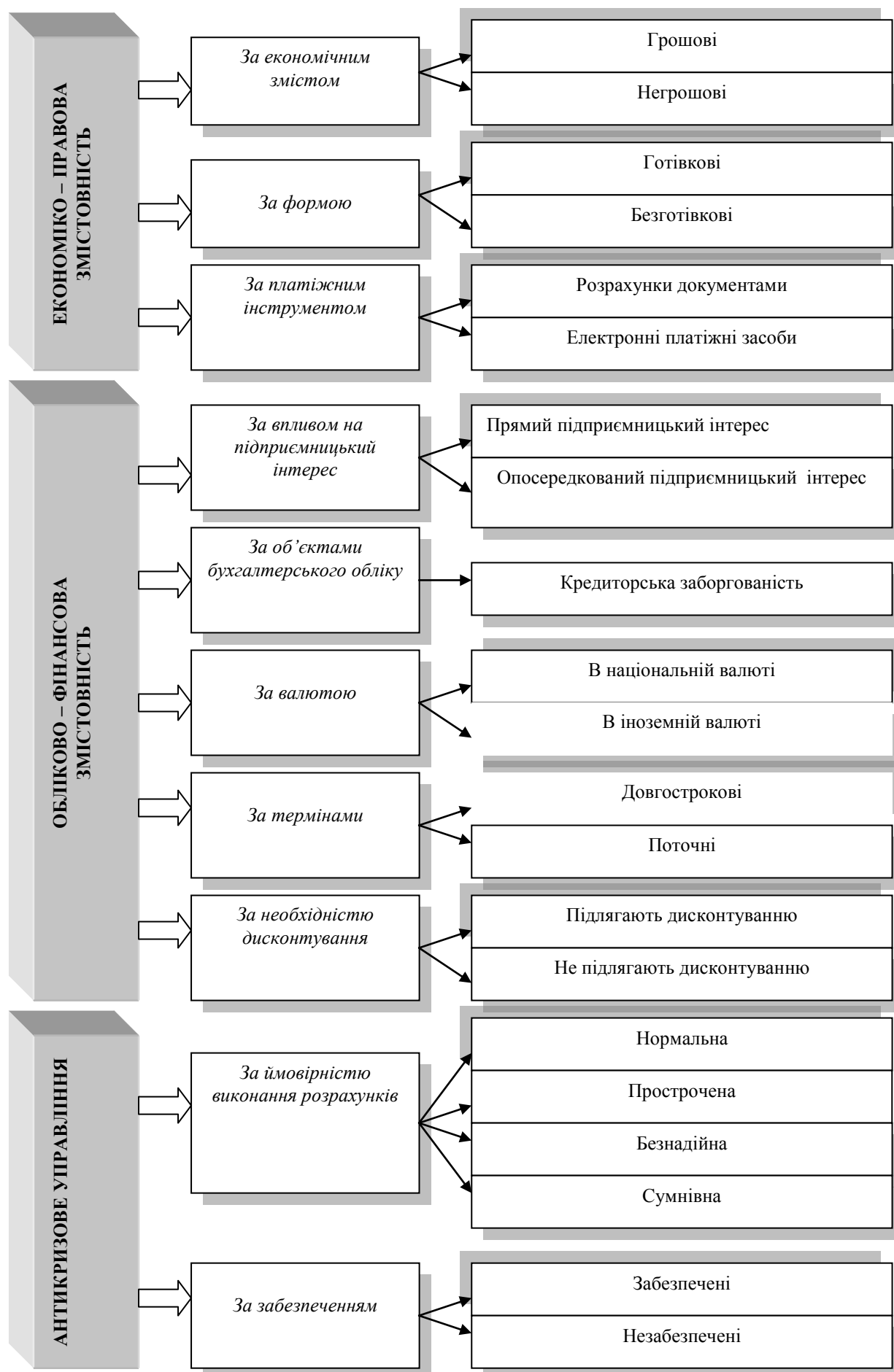
Результатом взаємопов'язаних процесів є розширення спектру користувачів облікової інформації та вимог до інформаційної панелі в частині фінансового стану, ділової активності підприємств, а також істотно підвищується інтерес учасників економічного процесу до об'єктивної і достовірної інформації про зобов'язання та заборгованість.

В цих умовах підприємства зіштовхуються з рядом проблем: неопрацьованістю окремих законодавчих і нормативних документів, які регулюють їх бухгалтерське відображення, недостатністю в економічній літературі глибоких теоретичних і методичних розробок з питань дисконтування, застосування нових інструментів забезпечення та питань класифікації розрахункових операцій.

Тому, завданням вчених – економістів та бухгалтерів практиків є дослідження та узагальнення класифікаційних ознак та складових розрахункових операцій підприємства за поточними зобов'язаннями з метою удосконалення методичного забезпечення бухгалтерського обліку їх здійснення. Недостатня систематизація великої кількості та різноманітності видів розрахунків підприємства перешкоджають чіткому визначенню їх впливу на зміни в структурі та складі балансу, що, в свою чергу, впливатиме на результати діяльності підприємства. Тому, науково обґрунтоване виділення класифікаційних ознак є важливим кроком до одержання достатньо аналітичної інформації, оскільки кожному виду розрахункових операцій відповідає своя система облікового відображення, методів оцінки, забезпечення, економічного аналізу, необхідності (або ні) дисконтування, господарського контролю та управління тощо [9, с.50].

Отже, для чіткої та багатоінформаційної характеристики об'єкта бухгалтерського обліку, тобто розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями, проведемо їх класифікацію за наступними ознаками (рис.1. 2). При цьому, щоб обґрунтувати вибір класифікаційних ознак слід пам'ятати, що вони дають можливість встановити подібність з іншими об'єктами класифікації або відмінність між ними. Тому для удосконалення діяльності підприємств та ефективної організації бухгалтерського обліку необхідно уточнити класифікацію розрахункових операцій, яка б носила комплексний характер, була б універсальною і дозволила б покращити значення основних показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства.

Відповідно до п. 5 П(С)БО 11, зобов'язання визнають у разі дотримання двох умов:

- 1) його оцінка може бути достовірно визначена;
- 2) існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення.

Для того, щоб зобов'язання було визнано поточним, воно повинно відповідати визначеним критеріям. Воно повинно бути погашено:

- або протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу
- або протягом операційного циклу підприємства (тобто проміжку часу між покупкою запасів для здійснення діяльності й одержанням коштів від реалізації зробленої з них продукції, товарів, послуг), навіть якщо він перевищує 12 місяців.

Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його суму включають у дохід звітного періоду. Оцінка зобов'язань необхідна в процесі господарювання під час надходження та вибуття активів, а також виникнення прав. Правила оцінки зобов'язань визначаються головним чином ПСБО 11 «Зобов'язання» та за окремими видами зобов'язань: П(С)БО 14 «Оренда» – у зв'язку з орендою; П(С)БО 17 «Податок на прибуток» – відстрочені у зв'язку з податком на прибуток; П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність», П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» – за операціями з пов'язаними сторонами; П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» – за операціями в іноземній валюті.

Відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання» у Балансі (Звіті про фінансовий стан) всі поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення, тобто у фінансовій звітності в розділі поточних зобов'язань відображається сума, яка буде фактично сплачена під час погашення такого зобов'язання [15].

Визначення теперішньої вартості залежить від умов і виду зобов'язання. За теперішньою вартістю відображаються довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки: суми довгострокових кредитів; облігаційних позик;

довгострокових відсоткових векселів. Оцінка зобов'язань відіграє важливу роль під час формування облікової політики підприємства. Застосування принципу обачності, що передбачає використання в бухгалтерському обліку методів оцінювання, які повинні запобігати заниженню сум визнаних зобов'язань, є важливим під час оцінювання зобов'язань. Для визначення балансової вартості зобов'язань існують такі види оцінок (рис.1.3).

Рис.1.3. Види вартісної оцінки зобов'язань*

* Розроблено на основі [48, с.50].

В цілях бухгалтерського обліку, відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання» суб'єкти господарювання виробничої сфери, в тому числі аграрного і лісового господарства до об'єктів бухгалтерського обліку в частині розрахунки за поточними зобов'язаннями відносять (рис.1.4).

Основними завданнями бухгалтерського обліку зобов'язань є:

- чітке документування розрахунків;
- своєчасність відображення виникнення та погашення кредиторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку;
- дотримання правил розрахункової дисципліни;
- чіткий синтетичний та аналітичний облік розрахунків;

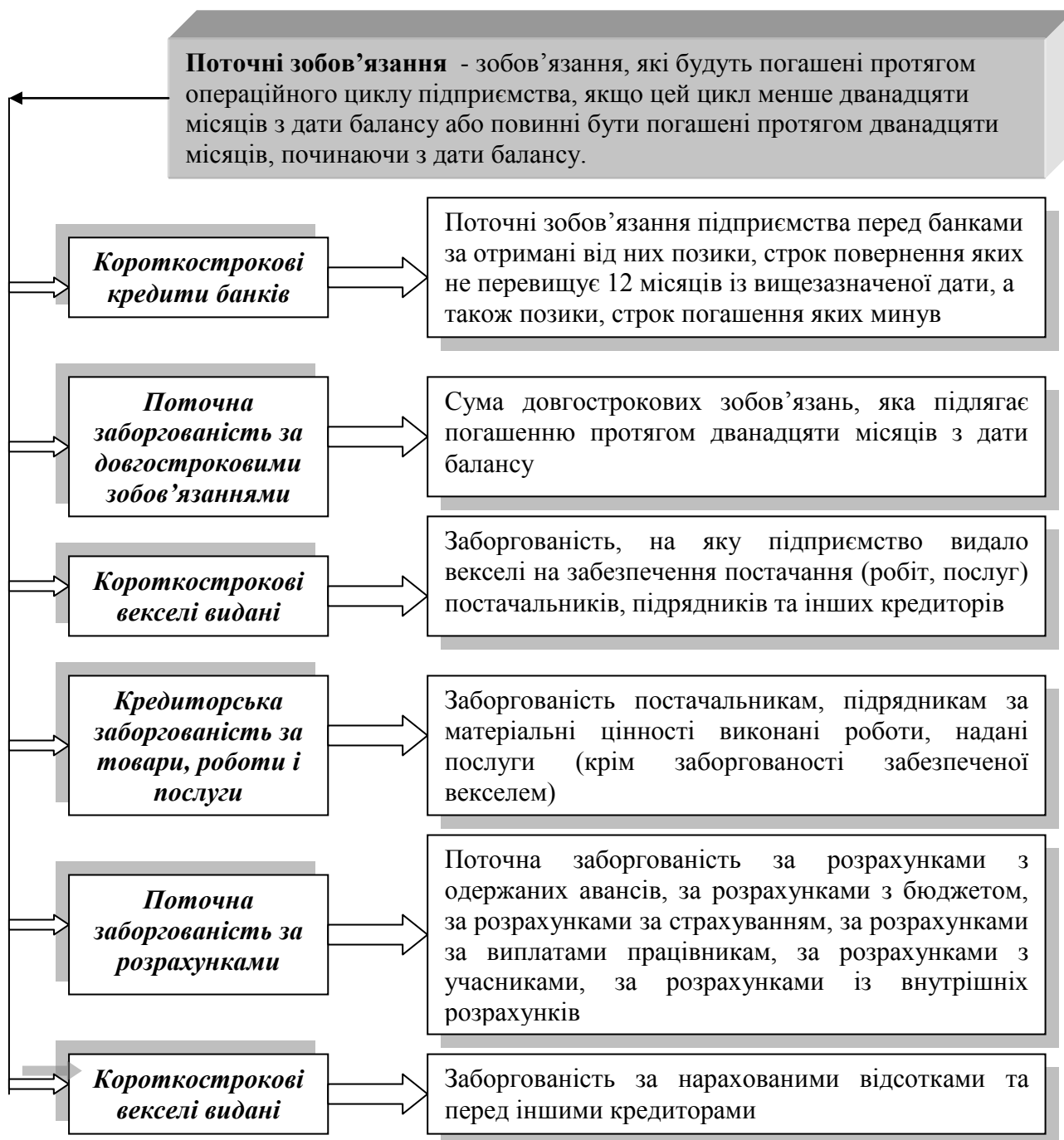

Рис. 1.4 Визнання та класифікація поточних зобов'язань в цілях бухгалтерського обліку *

* Розроблено автором

- систематична взаємна перевірка заборгованості;
- організація передачі інформації з облікових реєстрів до бухгалтерії для її відображення в звітності;
- недопущення помилок в обліку розрахункових операцій;
- своєчасна та повна реєстрація даних первинного обліку в реєстрах;

- додержання строків розрахунків з кредиторами;
- правдиве відображення інформації щодо зобов'язань в звітності.

1.2 Нормативне регулювання організації обліку та діяльності лісогосподарських підприємств

Лісове господарство є специфічною галуззю господарювання оскільки виробничий цикл може становити 50, 100 чи навіть 150 років. У інших галузях народного господарства цей період становить, як правило, рік чи два. Тому правильність прийнятих рішень відіграє в лісовому господарстві більш важливу роль, ніж в інших галузях національної економіки.

Управління лісокористуванням регулює та здійснює на макрорівні держава, а на мікрорівні – самі суб'єкти господарювання. Макрорівень базується на нормативно-правових актах, таких як: державні та міжнародні правові норми, Укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, підзаконні акти (НП(С)БО, П(С)БО, Інструкції, методичні вказівки) (табл. 1.3).

Серед науковців, що розглядають досліджуване питання, М.В. Бегей проаналізував наукові джерела, статистичні показники діяльності лісопромислового комплексу та експертні оцінки та виокремив ряд факторів, що негативно впливають на формування потенціалу підприємств лісової галузі. Одні з них стосуються саме нормативно-правового регулювання. Автор вважає, що «чинне нормативно-правове забезпечення функціонування лісопромислового комплексу України не побудовано на засадах національних інтересів, системності та кращого міжнародного досвіду [2, с.9].

Результативність управлінського впливу на формування раціонального лісокористування великою мірою залежить від інформаційного середовища, яке в основному створюють бухгалтерський облік та економічний аналіз. Продумана їх організація ґрунтується на безперервній системній фіксації

Таблиця 1.3

Нормативно-правові документи в сфері регулювання діяльності лісогосподарських підприємств

Назва документу	Характеристика
Конституція України	Стаття 13 про природні ресурси як об'єкти права власності українського народу
<i>Кодекси</i>	
Лісовий кодекс України	Регулює правові відносини на території України з метою забезпечення підвищення продуктивності, посилення корисних властивостей, охорони та відтворення лісів, задоволення потреб суспільства та населення в деревині, технічній і лікарській сировині, кормових, харчових продуктах лісу
Земельний кодекс України	Регулювання земельних відносин, визначає основний зміст практично всіх інститутів земельного права, в тому числі земель лісогосподарського призначення (глава 11)
Податковий кодекс України	Відображаються особливості нарахування, сплати та формування ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів
<i>Закони України</i>	
Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	Визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь
Закон України «Про рослинний світ»	Врегульовано види та порядок спеціального використання природних рослинних ресурсів
Закон України «Про тваринний світ»	Визначено особливості державного управління та регулювання у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу (в тому числі у сфері лісового господарства), а також використання та охорони об'єктів тваринного світу.
Закон України «Про Червону книгу України»	Регулювання суспільних відносин у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, з метою попередження зникнення таких видів із природи, забезпечення збереження їх генофонду
Закон України «Про мисливське господарство та полювання»	Визначено повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері лісового та мисливського господарства
Закон України «Про природно-заповідний фонд»	Регулює відносини в галузі охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів
Закон України «Про оцінку дії на довкілля»	Встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів

господарських операцій та аналітичній оцінці процесів і підсумків діяльності підприємств, що є передумовою результативного управління.

Враховуючи важливість правильної організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності, в тому числі і у лісогосподарствах, доцільно провести оцінку діючих правових актів з регулювання обліково - аналітичного забезпечення та внутрішньогосподарського контролю і аудиту.

Відповідно до основоположного регулятивного акту – Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [34] бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня його реєстрації до ліквідації в установленому порядку. Даний Закон поширюється на всі юридичні особи, які створені і функціонують дотримуючись діючого законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, і які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з законодавством. Досліджуване господарство відноситься до таких суб'єктів господарювання, тому організацію бухгалтерського обліку веде керуючись даним Законом.

Об'єктами бухгалтерського обліку є активи, капітал і зобов'язання, доходи, витрати та фінансовий результат, а також господарські операції, які відображають зміни у величині та структурі цих об'єктів. Облік відображення практично кожного об'єкта бухгалтерського обліку здійснюється із використанням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Основним застосуванням П(С)БО є відображення принципів та методів ведення бухгалтерського обліку в Україні, в тому числі складання фінансової звітності, відповідно до законів України та міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Нині в Україні розроблено і введено в дію тридцять Положень бухгалтерського обліку. Основними П(С)БО, якими користуються у Турківському дочірньому лісогосподарському підприємстві «Галсільліс» з метою чіткої організації обліку та обробки економічної інформації є НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»; П(С)БО 7 «Основні засоби»; П(С)БО 9 «Запаси»;

П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»; П(С)БО 11 «Зобов'язання»; П(С)БО 15 «Дохід»; П(С)БО 16 «Витрати»; П(С)БО 17 «Податок на прибуток»; П(С)БО 22 «Вплив інфляції»; П(С)БО 26 «Виплатами працівникам»; П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»; П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Основним положенням, яке визначає методологічні підходи щодо обліку зобов'язань є П(С)БО 11 «Зобов'язання». Це Національне положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо зобов'язань, установлених іншими Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. У цьому регламентному документі висвітлено основні положення, класифікацію зобов'язань, їх визнання та оцінку, а також основні вимоги щодо відображення їх у звітності.

Відображення всіх господарських операцій, які здійснюються в лісогосподарській діяльності досліджуваного Турківського ДЛГП «Галсільліс» відбувається із використанням системи бухгалтерських рахунків бухгалтерського обліку відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (наказ МФУ від 30.11.99 р. № 291) [33], яка була розроблена і введена в дію при на допомогу правильному обліковому відображенні змін у активах, капіталі і зобов'язаннях разом із Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (наказ МФУ від 30.11.99 р. № 291) [16].

Основним документом, що визначає методологічні засади ведення бухгалтерського обліку лісових ресурсів та порядок формування собівартості лісогосподарської продукції є Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України, наказ від 14 травня 2013 року № 124 [26].

Методика аудиту і аудиторських послуг в Україні здійснюється стосовно до Закону України «Про аудит фінансової звітності і аудиторську діяльність» від 04.10.2018 року. Новий Закон розкриває чинні на сьогодні законодавчі

основи аудиту фінансової звітності, здійснення аудиторської практики в Україні та організовує відносини, що виникають під час її провадження, дається визначення одного з видів економічного контролю – аудиту [37].

1.3 Методика наукових досліджень

Стратегічні методологічні положення і принципи знаходять своє тактичне втілення в методах дослідження. Метод (гр. *methodos*) – спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя. Це також сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретного завдання. Різниця між методом та теорією має функціональний характер: формуючись як теоретичний результат попереднього дослідження, метод виступає як вихідний пункт та умова майбутніх досліджень. У найбільш загальному розумінні метод – це шлях, спосіб досягнення поставленої мети і завдань дослідження [38].

Методика (гр. *methodike*) – сукупність методів, прийомів проведення будь-якої роботи. Методика дослідження – це система правил використання методів, прийомів та операцій.

Вибір конкретних методів дослідження диктується характером фактичного матеріалу, умовами і метою конкретного дослідження. Методи є упорядкованою системою, в якій визначається їх місце відповідно до конкретного етапу дослідження, використання технічних прийомів і проведення операцій з теоретичним і фактичним матеріалом у заданій послідовності.

Методи наукового пізнання поділяють на загальні й спеціальні. Загальнонаукові методи є сукупністю принципів і категорій матеріалістичної діалектики та загальнонаукової теорії пізнання. Вони базуються на використанні таких прийомів, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування і конкретизація, аналогія і моделювання, системний і функціонально-вартісний аналіз.

Для одержання облікових показників про об'єкти обліку, які використовують у процесі управління виробництвом, у бухгалтерському обліку застосовується низка специфічних прийомів, що в сукупності складають його метод. Короткий зміст цих прийомів наведено на рис. 1.5.

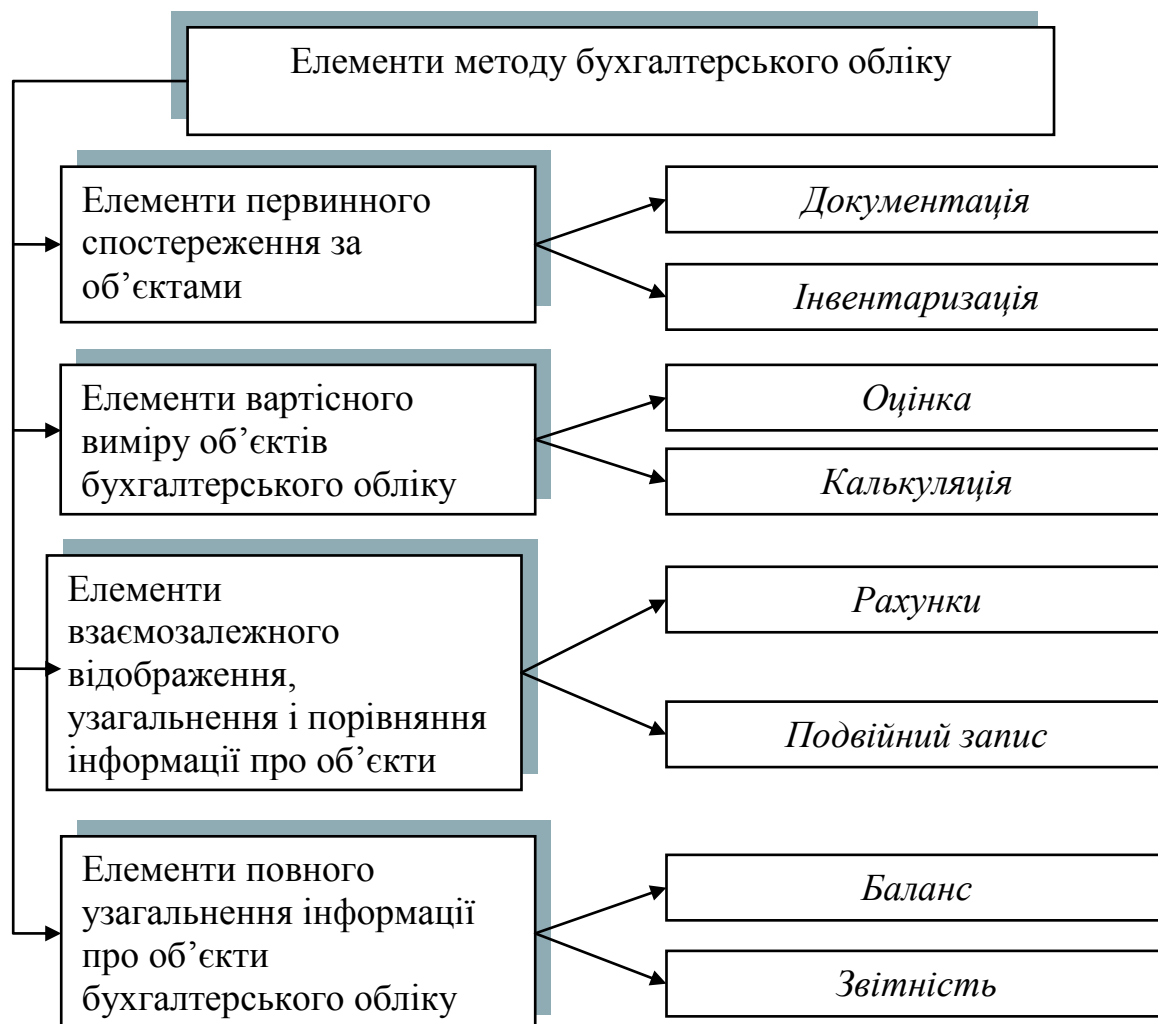

Рис. 1.5 Елементи методу бухгалтерського обліку □

□ Розроблено автором на основі джерела [38]

Вибір конкретних методів дослідження диктується характером фактичного матеріалу, умовами і метою конкретного дослідження. Методи є упорядкованою системою, в якій визначається їх місце відповідно до конкретного етапу дослідження, використання технічних прийомів і проведення операцій з теоретичним і фактичним матеріалом у заданій послідовності.

Методологічною основою даного наукового дослідження є загальнофілософські та загальнонаукові методи пізнання явищ та процесів у системі економічних наук. У процесі проведених наукових досліджень у даній кваліфікаційній роботі з вивчення теоретичних аспектів економічного змісту, класифікації, визнання, методів оцінки та облікового забезпечення поточних зобов'язань за розрахунками підприємств лісового господарства було використано загальнонаукові методи аналізу і синтезу, спостереження, групування та порівняння, узагальнення, методи моделювання, абстрагування, аналогії тощо.

РОЗДІЛ 2. ГАЛУЗЕВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ТУРКІВСЬКОМУ ДЛГП «ГАЛСІЛЬЛІС»

2.1 Рівень фінансової, економічної та господарської діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс»

Львівщина є однією із найбільш лісистих областей України. Загальна площа земель лісового фонду області складає 694,6 тис.га, що становить 31,8% її території [47].

У 2000 році 8 лютого Львівська обласна рада прийняла Рішення №249 «Про створення КП Галсільліс». На основі цього акту почало діяти комунальне підприємство на 146,5 тис. га лісу, що складають 21,1% площі лісів Львівської області. 28 грудня 2000 року Рішенням №409 було визнано створення 18-ти дочірніх підприємств «Галсільлісу» і передачу їм для ведення лісового господарства земельних ділянок в постійне лісокористування. Ліси 18-ти дочірніх лісогосподарських підприємств ОКС ЛГП (обласного комунального спеціалізованого лісогосподарського підприємства) «Галсільліс» розташовані по всіх районах Львівської області. Проте розташування їх є нерівномірним. Найбільшу питому вагу комунальних лісів займають ліси гірської зони Карпат.

Одним із таких найбільших лісогосподарських підприємств є Турківське дочірнє лісогосподарське підприємство «Галсільліс» (далі Турківське ДЛГП), історія якого почалась у 1985 році в статусі міжгосподарського лісгоспу Львівського облагропрому на основі наказу Міністерства сільського господарства УРСР №306 від 19.09.1984 року. Цим розпорядженням, на базі лісових насаджень чотирьох колгоспів і семи радгоспів Турківського району, для покращання ведення лісового господарства і раціонального використання лісових ресурсів почав функціонувати Турківський міжгосподарський лісгосп, який надалі був структурезований, як дочірнє лісогосподарське підприємство в складі 5-ти лісництв: Верховинське - 3087,0 га; Бітлянське – 3272 га; Лімнянське – 4312; Прикарпатське – 4379 га; Надсянське – 6015 га (рис.2.1).

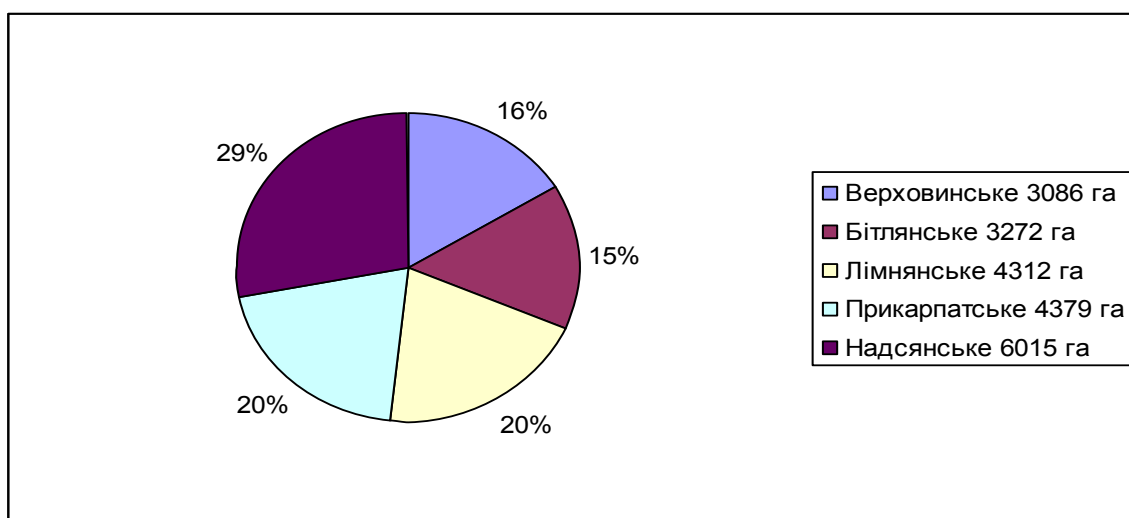

Рис 2.1 Розміри і структура лісництв Турківського ДЛГП «Галсільліс»*

*Розроблено автором на основі 47.

Загальна площа лісів Турківського ДЛГП «Галсільліс» - 21065 га. За величиною це друге лісництво обласного комунального спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Галсільліс», після Старосамбірського ДЛГП, площа якого – 23094 га.

Розташоване Турківське дочірнє лісогосподарське підприємство ЛГП «Галсільліс» в південній частині Львівської області на території Турківського адміністративного району. Органи керівництва досліджуваного підприємства розташовані в с. Шум'яч, яке знаходиться на відстані семи кілометрів від районного центру м. Турка.

Турківське ДЛГП «Галсільліс» є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахункові та інші рахунки в установах банків, печатки зі своєю назвою, штампи, власну емблему, торгову марку. Правові та економічні основи організації та діяльності підприємства визначає статут.

Метою діяльності підприємства є:

- ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів;
- ведення мисливського господарства, охорони, відтворення, раціонального використання державного мисливського фонду на території мисливських угідь, наданих у користування Турківському ДЛГП «Галсільліс»;

- одержання прибутку від комерційної діяльності.

Основні види діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс у сфері лісового господарства відображено на рисунку 2.2.

Рис.2.2 Види діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс» *

*Розроблено автором

Очолює досліджуване підприємство директор Петренко Богдан Степанович, який займає дану посаду на основі конкурсного відбору, яке оголошує та проводить Обласне комунальне спеціалізоване лісогосподарське підприємство «Галсільліс». Бухгалтерську службу очолює Кузьмак Марія Василівна. В цілому організаційну структуру Турківського ДЛГП «Галсільліс» відображено рисунком 2.3.

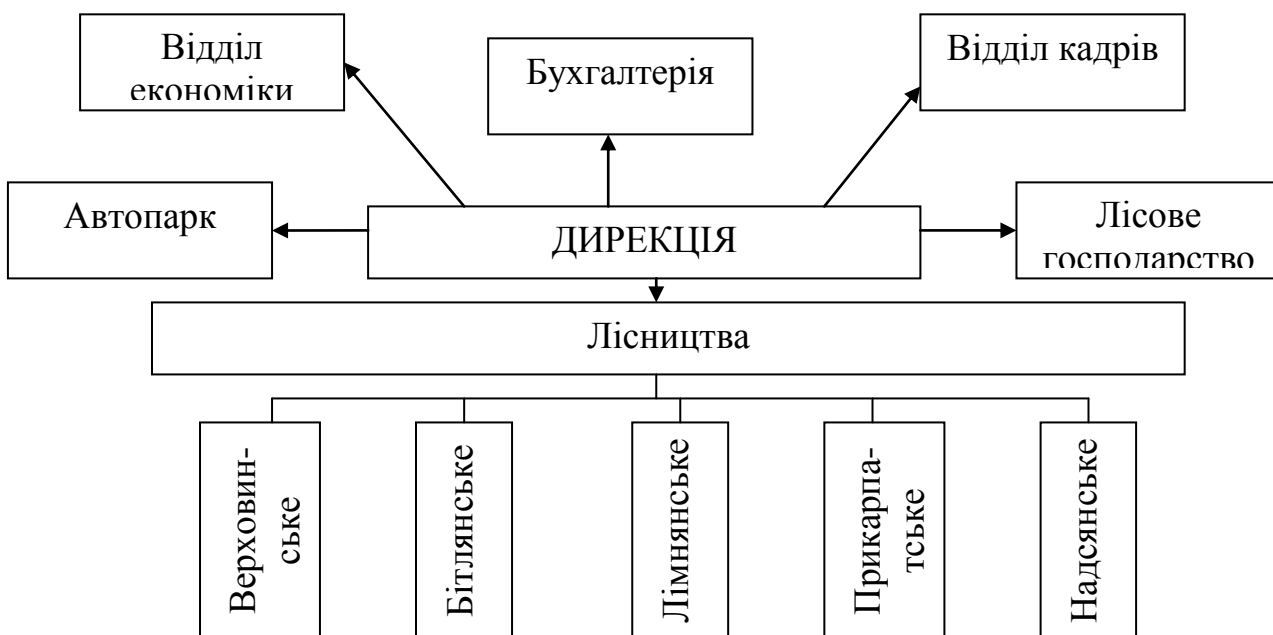

Рис. 2.3 Склад виробничих підрозділів Турківського ДЛГП «Галсільліс» *
*Розроблено автором

Підбиваючи підсумки роботи підприємства за 2020 рік, можна відмітити, що загальні обсяги відтворення лісів склали 49 га, з них на площі 6 га створено лісові культури, а природне відновлення забезпечено на площі 43 га, або 88 %. Значна робота проводиться для забезпечення всіх видів лісокультурних робіт високоякісним садивним матеріалом основних лісокультурних порід. З цією метою лісівники виростили понад 200 тис. сіянців та саджанців.

Основні показники лісогосподарської діяльності Турківського ДЛСП «Галсільліс» відображено у таблиці 2.1.

Динаміка та оцінка основних показників господарської та фінансової діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс» *

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2020р. у % до 2018 р.
Загальна площа лісового фонду, га	21065	21065	21065	100,0
Заготівля деревини всього, м ³	18,9	25,5	25,5	134,9
в т.ч від рубок головного користування, м ³	13,7	14,4	11,2	81,7
Обсяг реалізації продукції, тис грн.	26385,0	30794,0	29072,0	110,2
в т. ч. внутрішній ринок, тис грн.	21522,0	26474,0	22510,0	104,6
експорт, тис. грн.	4863,0	4320,0	6562,0	134,9
Переробка деревини на власних виробничих потужностях, тис. м ³	1,9	3,1	3,8	> в 2 рази
Випуск продукції переробки, тис. м ³	3504,6	4992,6	5899,3	168,3
Витрати на ведення лісового господарства, тис. грн.	5372,6	6661,0	6808,4	126,7
в т.ч. за рахунок бюджету	352,7	149,4	200,0	56,7
за рахунок власних коштів	5019,9	6511,6	6608,4	131,6
Чисельність штатних працівників, чол.	86	86	80	0,93
Середньомісячна заробітна плата, тис. грн.	9232,0	9460,5	8799,0	95,3
Сплачено податків, тис. грн.	5488,0	8155,0	6387,0	116,4
Сплачено Єдиного соціального внеску, тис. грн.	1729,0	2318,0	1691,0	97,8

*Розроблено автором на основі [47].

Оцінивши дану таблицю, можна стверджувати, що практично всі показники господарської діяльності досліджуваного господарства у звітному 2020 році є вищими ніж у базисному – 2018 році. Дані таблиці свідчать, що за 2020 рік підприємство заготовило 25,5 тис. м куб. деревини, що майже на 35% більше ніж у 2018 році, в тому числі від рубок головного користування 11,2 тис. м куб. Заготовлена лісопродукція реалізується споживачам на внутрішній ринок через аукціонні торги та для забезпечення потреб місцевого населення.

Перероблено деревини на власних виробничих потужностях 3,8 тис.м. куб., що вдвічі перевищує дану величину у 2018 році. Вартість виробленої продукції переробки у звітному році становила 5899,3 тис. грн., і перевищила даний показник 2018 року на 68,3 %.

З кожним роком у Турківському ДЛГП «Галсільліс» збільшується величина витрат на ведення лісогосподарської діяльності. Одночасно слід відмітити, що частка бюджетного фінансування цих витрат зменшується. Так, у 2020 році на підтримку діяльності даного господарства з бюджету було виділено 200,0 тис. грн., що майже на половину менше ніж у 2018 році. Тобто навантаження на лісогосподарські підприємства комунальної власності з приводу їх існування та функціонування перекладаються тепер на плечі самих підприємств.

Досліджуване підприємство за результати своєї діяльності сплачує різного роду податки і платежі. Зокрема, ПДВ, рентна плата за використання лісових ресурсів, податок на землю, податок з прибутку підприємства, дивіденди (35% від чистого прибутку), податок на доходи фізичних осіб, Єдиний соціальний внесок, військовий збір та податок на нерухомість. Дані таблиці свідчать, що загальна сума сплачених податків і зборів зростає на 16,4%, що говорить про збільшення податкового навантаження на лісогосподарські підприємства.

Негативним моментом господарської діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс» є зниження показників, що стосуються кількості найманих працівників та їх матеріального забезпечення за результатами роботи. Так, кількість працівників лісогосподарського підприємства зменшилась на 6 чоловік, а середньомісячна заробітна плата - на 433, 0 грн. що становить 5%. В цілому рівень заробітної плати у досліджуваному підприємстві знаходиться трохи вище рівня мінімальної заробітної плати по країні.

Основні фінансові показники в результаті діяльності Турківського ДЛСП «Галсільліс» в динаміці за останні три роки відображено в таблиці 2.2.

**Динаміка основних фінансових показників Турківського ДЛСП
«Галсільліс», тис.грн. ***

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2020р. у % до 2018 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	28063	30794	29072	103,6
Собівартість реалізованої продукції	21831	23922	23380	107,1
Валовий прибуток	6232	6872	5692	91,3
Інші операційні доходи	832	605	505	60,7
Адміністративні витрати	2935	3432	2814	95,9
Витрати на збут	2227	2321	1922	86,3
Інші операційні витрати	975	787	552	56,6
Фінансовий результат від операційної діяльності - прибуток	927	937	909	98,1
Фінансові витрати	320	190	217	0,67
Фінансовий результат до оподаткування: - прибуток	607	747	692	114,0
Витрати з податку на прибуток	231	311	326	141,1
Чистий фінансовий результат: - прибуток	376	436	366	97,3

*Розроблено автором на основі [47].

Стан фінансових показників досліджуваного підприємства зазнає за досліджуваний період негативних змін. Так, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 році склав 29072,0 тис. грн., що лише на 3.6 % більше ніж у 2018 році, тоді як собівартість реалізованої продукції зросла на 7.1%, що негативно впливає на остаточний фінансовий результат діяльності підприємства. Від продажу лісопродукції на внутрішньому ринку у звітному році було одержано виручки в сумі 22510,0 тис. грн., а від експорту (пиломатеріали) – 6562,0 тис. грн.

В 2020 році відбулись суттєві зміни на ринку деревини, що привело до зменшення попиту на лісопродукцію. Відповідно це негативно вплинуло і на фінансовий стан підприємства. Діяльність Турківського ДЛСП «Галсільліс» є

рентабельною та прибутковою. В кінцевому результаті сума одержаного чистого прибутку у 2020 році становила 366 тис. грн., що на 10 тисяч менше ніж у 2018 році та на 70 тисяч у 2019 році.

На постійному контролі перебуває питання охорони та захисту лісу. За 2020 рік зафіксовано 11 випадків самовільної рубки лісу загальною кубомасою 19 м³ сумою збитків 156,1 тис. грн. Із них: 4 випадки сумою збитків 8,2 тис.грн., відшкодовано добровільно, 7 випадків масою 17 м³, сумою збитків 147,9 тис. грн. направлено в Турківське відділення поліції для притягнення до відповідальності винних осіб.

Турківським дочірним лісогосподарським підприємством за 2020 рік в повному обсязі виконані заплановані профілактичні та попереджувальні протипожежні заходи. З метою запобігання виникнення лісових пожеж створено 10 км мінералізованих смуг, проведено догляд за ними в обсязі 56 км., проведено ряд заходів по попередженню пожеж.

Важливий вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання має величина дебіторської та кредиторської заборгованості. Суму і структуру стану розрахункових операцій у Турківському ДЛГП «Галсільліс» відображено в таблиці 2.3.

Дані таблиці свідчать, що у величині дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства за звітний 2020 рік відбулись негативні зміни, так як сума цієї заборгованості збільшилась в цілому на 47 тис.грн., що говорить про тимчасове вилучення цих коштів з кругообігу господарських засобів на термін, який не перевищує 12 календарних місяців або один операційний цикл. Слід зауважити, що на кінець року зросла саме поточна дебіторська по розрахунках з бюджету по відшкодуванню податкового кредиту з ПДВ.

Щодо величини поточних зобов'язань у Турківському ДЛГП «Галсільліс», то слід відмітити, що загальна сума цих зобов'язань на кінець звітнього року в цілому зменшилась на 262 тис. грн., що свідчить про покращення фінансового стану підприємства, зокрема про підвищення його платоспроможності.

Таблиця 2.3

**Величина дебіторської і кредиторської заборгованості у
Турківському ДЛГП «Галсільліс», 2020 рік***

Види заборгованості	На початок року		На кінець року		Зміни (+,-) тис. грн.
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
Дебіторська заборгованість, всього	2578,0	100,0	2625,0	100,0	+47,0
у т.ч. довгострокова дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-
Поточна дебіторська заборгованість, всього	2578,0	100,0	2625,0	100,0	+ 47,0
в т.ч. дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2576,0	99,9	2562,0	97,6	- 14,0
за розрахунками з бюджетом	-	-	61,0	2,3	+ 61,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	2,0	0,1	2,0	0,1	-
Зобов'язання, всього	7709	100,0	7447	100,0	- 262
у т.ч. довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	
Поточні зобов'язання, всього	7709	100,0	7447	100,0	- 262
Короткострокові кредити банків	681	8,8	301	4,0	- 380
Поточна кредиторська заборгованість за:	6897	89,5	7030	94,4	+ 133
- довгостроковими зобов'язаннями	126	1,6	73	1,0	- 53
- товари, роботи, послуги	3017	39,1	3342	44,8	+ 325
- розрахунками з бюджетом	1705	22,1	1832	24,6	+ 127
- розрахунки зі страхування	165	2,2	138	1,9	- 27
- розрахунки з оплати праці	675	8,8	544	7,3	- 131
- з одержаних авансів	1209	15,7	1101	14,8	-108
Інші поточні зобов'язання	131	1,7	116	1,6	- 15

*Розроблено автором на основі 47

Доцільно відмітити, що найбільше погашення поточних зобов'язань в їх структурі відбулось за рахунок погашення короткострокових кредитів банку – майже на половину та поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями – на 43% або 53 тис.грн. Окрім цього, на кінець року було погашено частину кредиторської заборгованості перед

органами страхування, перед працівниками по заробітній платі, з одержаних авансів та інших поточних зобов'язань.

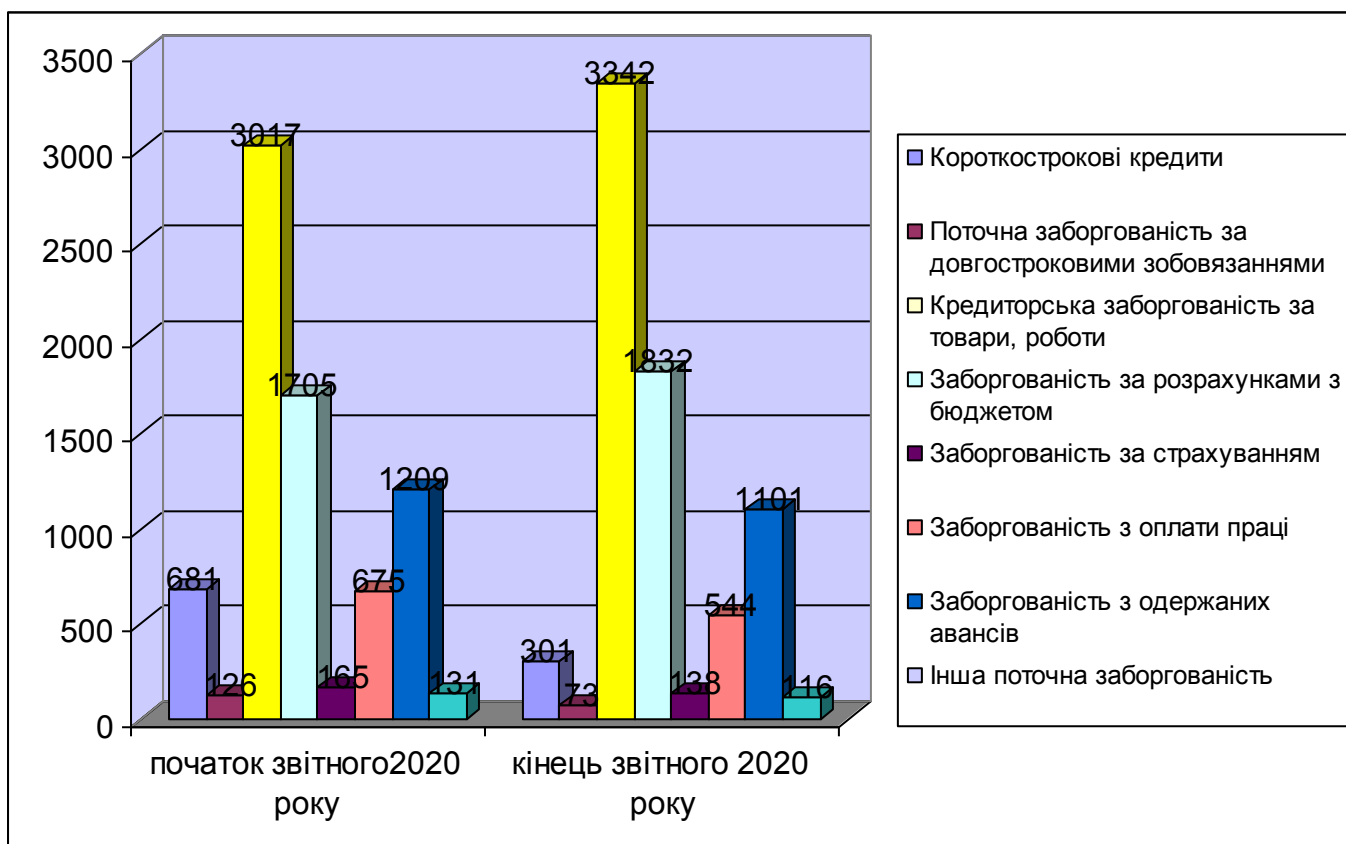

Рис. 2.4 Зміни величини поточних зобов'язань за звітний рік у Турківському ДЛГП «Галсільліс»

Одночасно на кінець 2020 року у досліджуваному господарстві збільшилась сума поточних зобов'язань за розрахунками з постачальниками і підрядниками за товари, роботи та послуги і по розрахунках з бюджетом.

Доцільно відмітити, що в вересні 2021 року з метою забезпечення реальної майнової та бюджетної децентралізації, господарської мобільності та платоспроможності (податкоспроможності) територіальних громад Львівщини; відповідального управління майном та лісовими ресурсами, що знаходяться в межах сільських, селищних і міських рад (територіальних громад) Львівської області; власницького й місцевого громадського контролю у сфері використання природних ресурсів та дбайливого поводження, захисту й відтворення лісів заради українського майбутнього; відповідно до статті 43

Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», враховуючи ініціативу фракції ВО «Свобода» у Львівській обласній раді; беручи до уваги висновки постійних комісій з питань комунального майна, з питань бюджету та соціально-економічного розвитку, Львівська обласна рада вирішила передати лісові ділянки і майно обласного комунального спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Галсільліс» та його дочірні підприємства до комунальної власності сільських, селищних і міських рад (територіальних громад) Львівської області шляхом реорганізації ОКС ЛГП «Галсільліс» та його дочірніх підрозділів (припинення діяльності) для створення комунальних спеціалізованих лісогосподарських підприємств у сільських, селищних і міських радах (територіальних громадах) Львівської області. Установити, що сільські, селищні і міські ради (територіальні громади) Львівської області є правонаступниками земельних ділянок (лісових ділянок) у натурі (на місцевості), розташованих у межах адміністративних територій сільських, селищних і міських рад Львівської області, призначених для ведення лісового господарства і пов'язаних з ним послуг. Даний проект знаходиться на розгляді і обговорення Львівської обласної ради.

2.2 Бухгалтерський облік поточних розрахунків та зобов'язань

Лісогосподарські підприємства є суб'єктами господарювання, а отже система бухгалтерського обліку має бути організована відповідно до діючого бухгалтерського законодавства (Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Інструкція про застосування рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організації, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, інші нормативні підзаконні акти, або галузеві інструкції). Сучасні законодавчі норми передбачають складання лісогосподарськими підприємствами фінансової звітності.

Успішне ведення бухгалтерського обліку на підприємстві великого мірою залежить від належної організації бухгалтерського обліку на підприємстві. З метою отримання достовірної фінансової звітності та забезпечення необхідною інформацією про поточні зобов'язання внутрішніх та зовнішніх користувачів, необхідно визначити основні положення організації обліку та встановити порядок їх відображення в обліку.

Організації обліку зобов'язань на підприємстві надається важливе значення. Вона повинна забезпечувати постійний контроль за дотриманням строків оплати рахунків постачальників, своєчасність розрахунків з бюджетом, органами соціального страхування, працівниками з оплати праці, погашення позик та відсотків за ними тощо [39, с.55] .

Несвоєчасна оплата боргів та зобов'язань веде до залучення в оборот коштів, що належать іншим підприємствам або бюджету, що може призвести до застосування до підприємства як фінансових санкцій, так і адміністративних або кримінальних покарань керівника та головного бухгалтера підприємства.

Правильна організація обліку зобов'язань потребує суворого дотримання фінансової дисципліни.

Доцільно відмітити, що у Турківському ДЛГП «Галсільліс» для обробки економічної інформації та її облікового відображення створена і функціонує бухгалтерська служба в кількості трьох бухгалтерів, яку очолює головний бухгалтер Кузьмак Марія Василівна.

Облікова політика підприємства є складовою системи обліку, яка створює чіткий механізм функціонування цієї системи через організацію обліку, правила, прийоми та методи ведення обліку, визначення документального забезпечення, графіку документообігу, платіжної дисципліни тощо. Облікову політику підприємство визначає самостійно в особі його керівника та головного бухгалтера відповідним наказом чи розпорядженням з обов'язковим розкриттям в окремих розділах методичних принципів побудови бухгалтерського обліку, техніки його ведення та складання фінансової і статистичної звітності,

організації роботи бухгалтерської служби. Чинне законодавство надає широкі права стосовно формування облікової політики.

Організація бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві здійснюється згідно чинного законодавства України та розробленої і затвердженої наказом по підприємству Облікової політики. Проте, підходи до висвітлення і зазначення в обліковій політиці альтернативних способів бухгалтерського відображення деяких видів активів, капіталу і зобов'язань досліджуваного підприємства є формальні, неповні і нечіткі.

Дослідивши існуючі точки зору щодо етапів облікового процесу (первинний, поточний та підсумковий) нами встановлено, що в умовах використання сучасних інформаційних технологій доцільно виділяти вже не три, а два етапи: первинний та підсумковий. Завдання поточного етапу вирішуються на технічному етапі організації бухгалтерського обліку в комп'ютерному середовищі. Є суттєві особливості організації обліку в умовах застосування комп'ютерної форми обліку.

Бухгалтерський облік в господарстві ведеться за автоматизованою формою обліку формою. Основними програмами для роботи в бухгалтерії є: Word, Excel, PowerPoint, Access та «1С: Підприємство 8.0».

Word призначений для створення текстових документів, таблиць та різних екранних малюнків. Проте з таблицями легше працювати в Excel, що складається з суцільної електронної таблиці. PowerPoint служить для створення електронної презентації, Access для створення та друку нових баз даних, таблиць, запитів та звітів.

На жаль, на сьогоднішній день програмні продукти «1С» російського виробництва є одними з самих розповсюджених й використаних на підприємствах України. Фірма «1С» випускає тиражні прикладні рішення, призначені для автоматизації типових задач обліку та управління в комерційних підприємствах та бюджетних установах.

«1С: Підприємство 8.0» призначена для автоматизації фінансового, управлінського та податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової

(регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: оптову і роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю (включаючи субкомісію), надання послуг, виробництво і т.д.

«1С: Підприємство 8.0» забезпечує рішення всіх задач, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства: ведення первинного, зведеного та синтетичного обліку, формування фінансової звітності. «1С: Підприємство 8.0» надає користувачеві набір стандартних звітів, які дозволяють аналізувати дані за залишками, оборотами рахунків і за проводками у різних розрізах, формуються оборотно-сальдові відомості за синтетичними рахунками та субрахунками в розрізі відкритих до них аналітичних рахунків, картка рахунку, аналіз рахунку, аналіз субконто, обороти між субконто, зведені проводки, головна книга.

На додаток до функціонала типового рішення «1С: Підприємство 8.0» містить функції, зумовлені особливостями бухгалтерського та податкового обліку в лісогосподарствах.

Слід відмітити, що необхідність ефективного контролю за лісозаготівлями зумовило ухвалення у 2009 році Концепції створення єдиної державної системи електронного обліку деревини. А в 2012 році було затверджено Тимчасову інструкцію електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України, яка визначає порядок обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки із застосуванням електронних засобів маркування та обліку деревини на підприємствах Держлісагентства України [44].

Відповідно до Наказу ОКС ЛГП «Галсільліс» № 74 від 26.12.2017 року Турківське ДЛГП ЛГП «Галсільліс» з 01.01.2018 року в постійному режимі застосовує систему онлайн-моніторингу використання лісових ресурсів з використанням бирок та персональних мобільних комп'ютерів. Відповідно до п.2 наказу з 01.01.2018 року забороняється реалізація (відпуск, переміщення) необробленої деревини без використання бирок та електронного обліку.

Система є ефективним засобом протидії незаконним рубкам деревини, дієвим чинником підвищення ефективності лісогосподарського виробництва за рахунок застосування сучасних логістичних та управлінських рішень, скорочення часу на формування облікової та звітної документації, зменшення простою транспортних засобів, підвищення виходу цінних асортиментів та виробничої дисципліни. Система дозволяє вести електронний облік із приймання, переміщення, інвентаризації та реалізації деревини. Внесені облікові дані про марковану деревину зберігаються в пам'яті мобільного терміналу (КПК) і за допомогою GSM зв'язку передаються до інформаційно - телекомунікаційної мережі системи з забезпеченням роздруківки первинних облікових документів безпосередньо на лісосіці. В базі даних системи формується галузевий реєстр походження деревини, користуючись яким працівники державної лісової охорони можуть оперативно встановити легальність деревинних ресурсів та контролювати весь рух деревини від місця заготівлі до кінцевого споживача.

Отже, на підприємстві функціонує електронний облік деревини. Вся деревина маркується і вивозиться виключно з бирками. Поєднання програми електронного обліку деревини з бухгалтерською програмою «1-С Підприємство» дало змогу автоматизувати всю виробничу і бухгалтерську роботу. В роботі лісгоспу діють принципи відкритості, що базуються на відкритому доступі до всієї публічної інформації, яка стосується фінансово – господарської діяльності підприємства. Вся фінансово-господарська діяльність підприємства висвітлюється, як на офіційному сайті підприємства, так і в різних засобах масової інформації.

Надзвичайно важливе значення в організації бухгалтерського обліку має первинне документування всіх господарських операцій, зокрема і операцій по розрахунках за поточними зобов'язаннями. Перш за все, організація бухгалтерського обліку зобов'язань повинна забезпечити: документування розрахунків; своєчасне та повне відображення даних первинного обліку в

реєстрах; правдиве відображення інформації у звітності та примітках до неї [39, с.54].

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291, облік та узагальнення інформації щодо поточних зобов'язань, які будуть погашені у звичайному ході операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу, ведеться на рахунках шостого класу плану рахунків «Поточні зобов'язання». На рахунках цього класу ведеться облік короткострокових позик, довгострокових зобов'язань, що стали поточною заборгованістю із строком погашення на дату балансу не більше дванадцяти місяців, короткострокових векселів виданих, розрахунків з постачальниками та підрядниками, розрахунків з податків і платежів, розрахунків за страхуванням, розрахунків з оплати праці, розрахунків з учасниками, а також інших розрахунків та операцій [16].

Всі ці рахунки відносяться до групи активно – пасивних рахунків, характерною особливістю яких є те, що вони можуть мати розгорнутий залишок, тобто залишок по дебету і кредиту одночасно. Залишок за дебетом рахунків шостого класу Плану рахунків активу, капіталу і зобов'язань відображає величину дебіторської заборгованості за поточними зобов'язаннями, а по кредиту – величину кредиторської заборгованості. За дебетом рахунків класу 6 відображається зменшення (виплата, погашення) кредиторської заборгованості за поточними зобов'язаннями і розрахунками, а за кредитом – збільшення (нарахування, виникнення) поточних зобов'язань, які будуть погашені у звичайному ході операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Основні типові та спеціалізовані для лісогосподарських підприємств первинні документи, що відображають дозвіл на проведення і здійснення операцій за поточними зобов'язаннями відображено в таблиці 2.4.

Для більш ширшого розкриття основних господарських операцій з виникнення поточних зобов'язань, їх погашення, сплати, а також відображення їх змісту в системі рахунків бухгалтерського обліку розглянемо таблицю 2.5.

Таблиця 2.5

**Основні господарські операції за розрахунками з
поточних зобов'язань**

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
1	2	3
Отримано короткострокові позики:		
- в касу, на поточний рахунок в національній валюті	301; 311	601
- на поточний рахунок в іноземній валюті	312	602
Оплачено рахунки постачальників за рахунок короткострокового кредиту	632	601
Погашено короткострокову позику:		
- з каси	601	301
- з поточного рахунка в національній валюті	601	311
- з поточного рахунка в іноземній валюті	602	312
Відображено суму відстроченого короткострокового кредиту:		
- в національній валюті	601	603
- в іноземній валюті	602	604
Довгострокові зобов'язання переведено до складу поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями	50, 51, 52,53, 55	61
Погашено поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями грошовими коштами	61	30,31
Видано короткостроковий вексель постачальнику	63	62
Погашено основну суму боргу по короткостроковому виданому векселю	62	30,31, 60
Використання грошових коштів на оплату постачальникам та підрядчикам за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги	63	30, 31
Проведено розрахунок з постачальниками і підрядчиками довго- чи короткотерміновим векселем	63	51, 62
Відображено взаємне погашення кредиторської заборгованості та дебіторської заборгованості (взаємозалік)	63	36

1	2	3
Погашено кредиторську заборгованість перед постачальником за рахунок довго- та короткострокового кредиту	63	50, 60
Одержано від постачальників виробничі запаси, ПБА, МШП, напівфабрикати, готову продукцію, товари	20, 21, 22, 25, 26, 28	63
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ при придбанні товарно-матеріальних цінностей від постачальників	64	63
Відображено заборгованість за одержані від підрядчиків роботи, послуги при здійсненні капітальних вкладень	15	63
Відображено одержання послуг від підрядчиків безпосередньо для виробництва	23	63
Відображено вартість виконаних підрядчиком робіт і послуг, пов'язаних з організацією і управлінням виробництва	91, 92	63
Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ з реалізації готової продукції, товарів	701, 702	641
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ при придбанні товарно-матеріальних цінностей від постачальників	64	63
Нараховано податок на прибуток	98	64
Нараховано податок з доходів фізичних осіб	66	64
Нараховано військовий збір	66	642
Нараховано екологічний податок, податок на землю, за воду, за користування природними ресурсами	92	64
Сплачено податки до бюджету	64	31
Нараховано на фонд заробітної плати працівників основного виробництва Єдиний соціальний внесок ЄСВ	23	651
Сплачено ЄСВ	651	31
Утримано із заробітної плати суму індивідуальних страхових платежів (письмове доручення працівника)	66	654
Нарахування страхових платежів на майно підприємства	23	655
Перераховано суми страхових платежів	654, 655	311
Отримано страхове відшкодування за загибле майно	655	75
Нараховано заробітну плату працівникам:		
- зайнятим будівництвом	15	66
- за придбання виробничих запасів, МШП	20, 22	66
- основного виробництва	23	66

Продовж. табл. 2.5

1	2	3
- апарату управління ділянками, загальновиробничому персоналу	91	66
- адміністративно – управлінському апарату	92	66
- відділу збуту	93	66
- зайнятих дослідженням та розробками	941	66
Утримано із заробітної плати:		
- податок на доходи фізичних осіб	66	641
- військовий збір	66	642
- профспілкові внески	66	685
- своєчасно неповернені підзвітні суми	66	372
- суми відшкодування завданих збитків	66	375
Перераховано заробітну плату на особові карткові рахунки працівників	66	311
Виплачено заробітну плату готівкою	66	30
Депоновано заробітну плату	661	662
Нараховано відпускні за рахунок створеного резерву	471	66
Нараховано дивіденди	443	67
Нараховано ПДФО на дивіденди	67	64
Виплачено дивіденди	67	30,31
Одержано аванс від покупця	31	681
Зарахування авансу	681	36
Нараховано відсотки за одержаний кредит	94	685
Нараховано комунальні послуги	92	685
Погашено заборгованість за іншими розрахунками	685	311

При складанні фінансової звітності всі позиції зобов'язань мають бути переглянуті з погляду виконання умов їх визнання, класифікації та оцінки. Дані шостого класу рахунків «Поточні зобов'язання» відображають у чотирьох формах фінансової звітності: №1 «Баланс», №2 «Звіт про фінансові результати», № 3 «Звіт про рух грошових коштів», № 4 «Звіт про власний капітал» (табл.2.6).

Основна інформація про величину та структуру поточних зобов'язань та зобов'язань за розрахунковими операціями відображена в основній формі фінансової звітності – Балансі (Звіт по фінансовий стан підприємства).

**Розкриття інформації про поточні зобов'язання у формах
фінансової звітності***

Рахунки з обліку поточних зобов'язань	Перелік статей форм фінансової звітності			
	Баланс (ф.1)	Звіт про фінансові результати (ф.2)	Звіт про рух грошових коштів(ф. 3)	Звіт про власний капітал (ф.4)
60 «Короткострокові позики»	500	-	320; 340	-
61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»	510	-	340; 360	-
62 «Короткострокові векселі видані»	520	-	-	-
63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»	530	-	-	-
64 «Розрахунки за податками і платежами»	170,210, 250, 550, 560, 610	015,120,180, 210	140	-
65 «Розрахунки за страхуванням»	570	-	-	-
66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	580	-	-	-
67 «Розрахунки з учасниками»	590	-	350,360	140,180,200
68 «Розрахунки за іншими операціями»	200,540, 600, 610	140	360	170,180

*Розроблено на основі [39, с.55]

Важливу роль під час складання річної фінансової звітності відіграють Примітки до фінансової звітності, які затверджені Наказом Мінфіну України від 29.11.2000 р. № 302. Примітки до фінансової звітності - це не що інше, як сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію та обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності. У міжнародній практиці Примітки до фінансової звітності є чи не найважливішим складником звітної інформації будь-якого підприємства. Адже саме завдяки їм користувачі фінансової звітності можуть почерпнути детальні відомості про результати господарювання підприємства та

визначити рівень інвестиційної привабливості останнього. Інформація, яка має відобразитись у Примітках до фінансової звітності має бути суттєвою. Доцільно відмітити, що у типовій формі №5 відсутня інформація про суму зобов'язань та строки їх погашення. Тому, на нашу думку, для Турківського ДЛГП «Галсільліс» доцільним є наводити інформацію про зобов'язання підприємства, яке було включено до складу поточних зобов'язань відповідно до п. 8 П(С) БО 11 «Зобов'язання» із обґрунтуванням причин цього, перелік та суми зобов'язань, що включені до статей Балансу «Інші поточні зобов'язання». Доцільно окремо наводити розділ «Поточна кредиторська заборгованість», з відповідним групуванням за термінами погашення: 1) до трьох місяців; 2) від 3-х до 6-ти місяців; 3) від 6-ти до 9-ти місяців; 4) від 9-ти до 12-ти місяців.

2.3 Внутрішній аудит розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями

Організації обліку зобов'язань на підприємстві надається важливе значення. Вона повинна забезпечувати постійний контроль за дотриманням строків оплати рахунків постачальників, своєчасність розрахунків з бюджетом, органами соціального страхування, працівниками з оплати праці, погашення позик та відсотків за ними тощо. Несвоєчасна оплата боргів та зобов'язань веде до залучення в оборот коштів, що належать іншим підприємствам або бюджету, що може призвести до застосування до підприємства як фінансових санкцій, так і адміністративних або кримінальних покарань керівника та головного бухгалтера підприємства. Правильна організація обліку зобов'язань потребує суворого дотримання фінансової дисципліни: власної оплати боргів за зобов'язаннями і забезпечення своєчасного одержання коштів за реалізовану продукцію та надані послуги [19].

Міжнародний досвід показує, що одним із найнадійніших способів контролю за станом обліку і ефективністю функціонування системи внутрішньогосподарського контролю є внутрішній аудит, який забезпечує

адекватність управління політиці підприємства, його високу конкурентоспроможність і прибутковість, достовірність і точність обліку [1, с.3].

В умовах економічного спаду і кризи роль та необхідність ефективного внутрігосподарського аудиту зростає, він виходить з пріоритетів, а завданням його стає контроль ризиків втрати надбаного майна, створених ресурсів і системи господарювання. Основне призначення внутрігосподарського аудиту – збереження майна, виконання рішень і розпоряджень керівництва підприємства, а також попередження будь-яких випадків шахрайства, зловживань та привласнень майна.

Доцільно відмітити, що все більше зростає заінтересованість лісопідприємств в ефективній та чіткій організації контрольної діяльності за проведенням розрахункових операцій з ціллю кращої обґрунтованості в ході прийняття управлінських рішень в частині управління розрахунками в межах поточної кредиторської заборгованості, уникнення певних ризиків господарювання, що пов'язані із придбанням або несанкціонованою закупівлею у ненадійного постачальника і / або за завищеною ціною; уникнення ризику неоплати фіктивних зобов'язань (фактично не здійснених поставок); ризиків викривлення інформації, що відображається у фінансовій звітності, а також підвищенні потреби користувачів інформації в отриманні достовірних даних про стан розрахунків, якість яких забезпечується саме шляхом організації контролю за цими операціями.

Окрім того, регулярне проведення внутрішнього аудиту та інших внутрішніх перевірок в частині роботи з кредиторами та іншими контрагентами є елементами забезпечення фінансової безпеки підприємств лісогосподарської діяльності в частині високої платоспроможності; має стабільний фінансовий ресурс для розширення, підвищення ефективності, впровадження нових технологій тощо; має достатню фінансову незалежність та альтернативність при прийнятті фінансових рішень; здатне протидіяти внутрішнім та зовнішнім загрозам, які можуть завдати йому збитків; забезпечує захищеність фінансових інтересів власників бізнесу [22, с.23].

Організація внутрішнього аудиту на підприємствах різних форм власності та різних організаційно – правових форм, в тому числі і у

Турківському ДЛГП «Галсільліс», проводиться згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [31]. Служба внутрішнього контролю, яка діє на досліджуваному підприємстві у вигляді контрольно – ревізійної комісії, дає можливість: проаналізувати рівень планових і нормативних показників діяльності підприємства і його лісництв; здійснити документальні та комплексні ревізії законності проведення рубок лісу в цілому та на спеціально призначених лісових масивах, вибіркові перевірки збереження активів і достовірності звітності за результатами звітних періодів; здійснити контрольну, інформаційну та мобілізуючу функції; провести перевірку законності та правильності дій посадових осіб під час здійснення операцій відповідно до їх функціональних обов'язків; прийоми спрямовані на перевірку збереження активів, стану техніки, дотримання технології і на організацію виробництва.

Розрахункові операції, в тому числі операції за поточними зобов'язаннями є об'єктом обліку та об'єктом контрольних операцій з позицій доцільності їх здійснення, законності, необхідності, забезпечення збереження майна. На рисунку 2.5 відображено характеристику розрахункових операцій як об'єкта внутрішнього аудиту.

Після визначення об'єкта внутрігосподарського аудиту доцільно вияснити, які завдання стоять перед ним. На нашу думку, основною метою господарського аудиту поточних зобов'язань є визначення достовірності оцінки величини поточних зобов'язань та правильність сум їх залишків на рахунках бухгалтерського обліку на кінець звітного періоду, доцільність та законність здійснення розрахункових операцій за поточною кредиторською заборгованістю як за нормативними актами загальнодержавного значення, так і за регулятивними документами внутрігосподарського призначення, відповідність показників поточного бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що відображають зобов'язання як за внутрішніми так і за зовнішніми розрахунками.

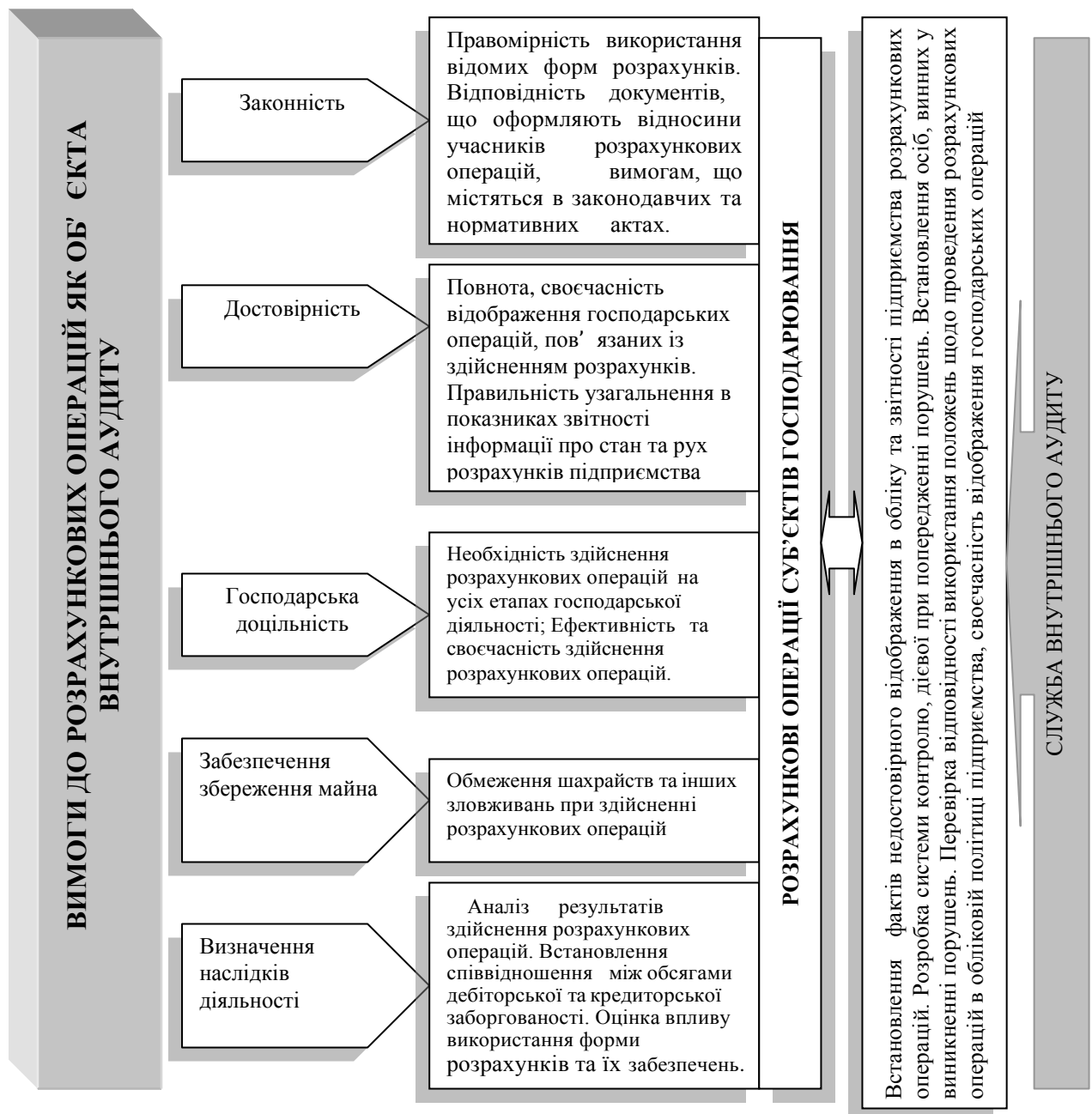

Рис.2.5 Розрахункові операції – як об'єкти внутрішнього аудиту *.

*Розроблено автором

Основні завдання, які стоять перед внутрішнім аудитом поточних зобов'язань та розрахункових операцій, як внутрішніх так і зовнішніх відображено на рисунку 2.6.

Основними джерелами інформації для проведення внутрішнього аудиту стану поточних зобов'язань та розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями є законодавчі акти, що регулюють дану ділянку обліку,

внутрігосподарські розпорядження та накази, Наказ про облікову політику підприємства, звіти попередніх перевірок, первинні документи, в яких фіксуються господарські операції з виникнення та погашення поточної кредиторської заборгованості, зведені документи, щодо нагромадження і систематизації інформації за поточними зобов'язаннями, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, форми бухгалтерської, статистичної та податкової звітності.

На сьогодні найбільш вживаними методами внутрішнього аудиту є метод документального та фактичного контролю. Однак, доцільно відмітити, що природа розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями має свою особливість, яка полягає в русі коштів між суб'єктами господарювання, тому при їх контролі та перевірці можна вибрати групу методів аудиту розрахункових операцій підприємств методами документального контролю. Окрім загальноприйнятих наукових методів проведення внутрішнього аудиту розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями необхідно використовувати спеціальні методи: інвентаризацію взаєморозрахунків, формальну та арифметичну перевірки, логічну оцінку, юридичну законність тощо.

Хід проведення внутрішнього аудиту можна розподілити на два етапи. До першого відносяться організаційні, планові, методичні елементи перевірки, тобто безпосередньо аудит об'єкта та одержання аудиторських доказів. Другий етап - це систематизація та групування одержаних інформаційної бази та доказів, узагальнення висновків і рекомендацій у формі аудиторського висновку та звіту. Висновок про внутрішній аудит це документ, який складається відповідно до стандартів аудиту, містить інформацію про розкриті в ході внутрішнього аудиту порушення та недоліки та затверджується начальником підрозділу внутрішнього аудиту.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АГРАРНОЇ ТА ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Місце розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями в обліковій політиці підприємств із використанням міжнародного досвіду

Отже, облік і звітність на національному рівні розвиваються і удосконалюються відповідно до нових тенденцій змін в економічному житті: між державної глобалізації, активізації та інтеграції господарських зв'язків, інтенсифікації економічних процесів. Поряд з цим наукові і практичні дослідження західних вчених в напрямках підвищення ефективності економічних механізмів спрямовані на формування методів отримання облікових даних, що володіють високою прогностичною цінністю і швидкістю отримання.

Окремою проблемою в площині даної проблематики є певне формальне ставлення до формування корпоративної облікової політики, а зміст, завдання та основні положення облікової політики не структуровані та чітко не визначені. Деякі питання обліку окремих об'єктів не висвітлені в повній мірі або взагалі не висвітлені.

Зміст і призначення облікової політики необхідно розглядати у зв'язку з організацією самого бухгалтерського обліку, яка є невід'ємною частиною облікової політики, тому рекомендується розробити концептуальний метод формування облікової політики підприємства. Для формування облікової політики Турківського ДЛГП «Галсільліс» слід використовувати передові, апробовані методи, які визначають подальший вибір методів обліку та відображення інформації для користувачів на різних рівнях. Все це забезпечить висвітлення і розкриття основної мети, змісту і основоположних принципів облікової політики, яка в майбутньому відобразатиме господарську діяльність підприємства.

На нашу думку, при формуванні облікової політики суб'єкта господарювання необхідно враховувати галузеві особливості діяльності підприємства, форму власності та організаційно-правову форму, обсяги та види діяльності, котирування цінних паперів підприємства, групи стейкхолдерів тощо. Іншими словами, при розробці облікової політики підприємства керівництво повинно ухилятися від формального декларативного підходу формування облікової політики, а враховувати її важливість та значимість для досягнення цілей та завдань компанії в межах їх стратегії.

Для досягнення ефективного ведення лісового господарства дуже важливим є формування комплексу господарських заходів, спрямованих на комплексне використання природних ресурсів, підвищення якості життя населення та охорону навколишнього середовища. Досягти цього можна шляхом впровадження системи детальнішого обліку та аналізу, яка дуже актуальна для галузевої структури лісгосподарських підприємств. Основною метою системи має бути надання управлінським підрозділам інформації про комплексне та невичерпне використання лісових ресурсів та реалізацію лісопродукції різними підрозділами та відповідальними особами, що є вирішальним чинником ресурсного забезпечення лісового господарства власними фінансовими ресурсами. Тому при формуванні облікової політики лісгосподарські підприємства повинні визначити центри відповідальності, обсяги відповідальності, методи планування витрат, методи збору та переробки, послідовність і періодичність внутрішнього контролю тощо. Таким чином, окреме підприємство має самостійно та індивідуально, враховуючи особливості специфіки своєї роботи, підходи до технологічної, методичної та методологічної складової облікової політики. Це забезпечить в майбутньому ефективність системи бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання, сприятиме забезпеченню достовірності та якості облікової інформації та звітних показників.

Законодавством України, а саме – відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», декларується, що

«облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовується підприємством для складання та подання фінансової звітності». Відповідно до вищенаведеного Закону, підприємство самостійно визначає облікову політику [31]. МСФЗ (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» визначає облікову політику як «конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів» [25].

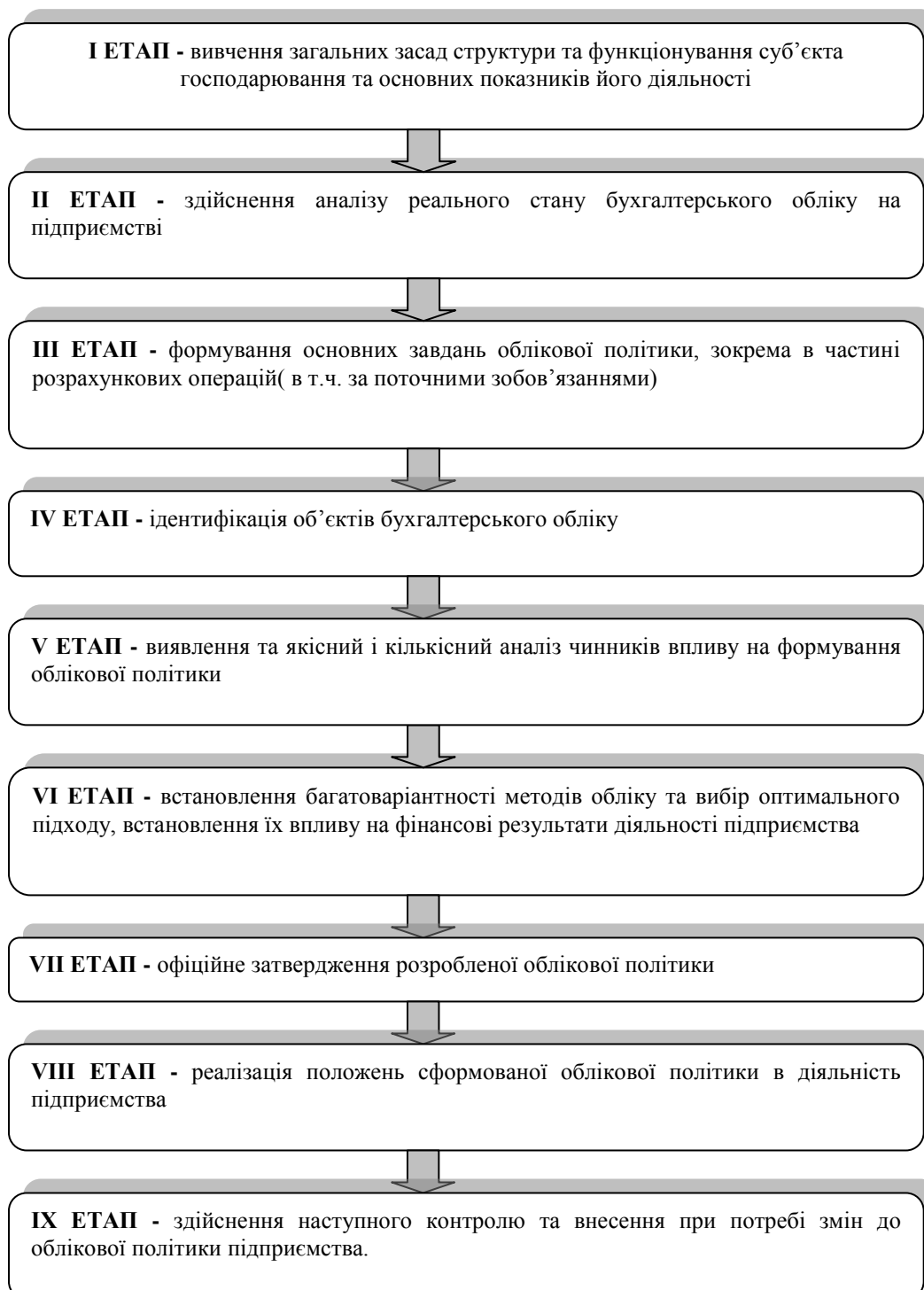

Рис. 3.1 Етапи формування ефективної облікової політики*

*Розроблено автором

Отже, проведені дослідження дозволило нами виділити наступні етапи формування ефективної облікової політики (рис.3.1).

При розробці облікової політики в частині поточних розрахунків з кредиторами слід врахувати наступні моменти: повноту та оперативність документування відповідних операцій, розробку та контроль за дотриманням норм платіжної дисципліни та договірної політики підприємства, періодичності та порядку звірок заборгованостей, а також форми та змістовне наповнення бухгалтерської звітності щодо розрахунків.

Саме такий підхід до формування облікової політики у Турківському ДЛГП «Галсільліс» дозволить спростити процедуру її розробки та забезпечить повноту врахування особливостей діяльності підприємства, що мають вагомий значення в процесі бухгалтерського відображення господарської діяльності. В обліковій політиці підприємства мають бути відображені всі принципові питання щодо організації бухгалтерського обліку на підприємстві, тому до її формування потрібно підходити дуже відповідально й продумано, адже від того, які облікові моменти та оцінки обрано підприємством, залежить фінансовий результат підприємства, а також об'єктивність і точність розкриття інформації у фінансовій звітності.

В запропонованій формі спільної лісової та облікової політики виділено доцільність, в деяких моментах і необхідність взаємодії управлінської ланки в частині наступних номенклатур (планування, облік, контроль, аналіз та прогнозування діяльності) та основних моментів лісової політики. Це значною мірою сприятиме більш високій конкурентності лісгосподарських підприємств в межах своїх функцій.

Адже раціональне використання ресурсів дозволить відновити та захистити природний капітал, створити якісні нові робочі місця та забезпечити соціальне забезпечення, підвищить соціальний добробут, а створення

додаткової вартості сприятиме розвитку народного господарства кожного підприємства в лісогосподарській діяльності.

Рис.3.2 Структура та напрями формування ефективної лісової політики*

*Розроблено автором

Саме такий підхід слід використовувати до формування облікової політики у Турківському ДЛГП «Галсільліс», враховуючи те, що частину лісової

продукції досліджуване підприємство реалізує на міжнародних ринках. Зокрема, важливу увагу слід приділити оцінці поточних зобов'язань стосовно МСФЗ та Концептуальної основи. Проведені дослідження показали, що в національній практиці поточні зобов'язання відображаються у поточній діяльності та формах звітності лише за сумою погашення. Стосовно основних положень Концептуальної основи в ході формування та справляння форм фінансових звітів, кожен окремий вид поточної заборгованості за розрахунками може вимірюватися тільки із застосуванням попередніх оцінок. Водночас, у міжнародній практиці існують та використовуються такі види оцінок поточних зобов'язань. (рис 3.3).

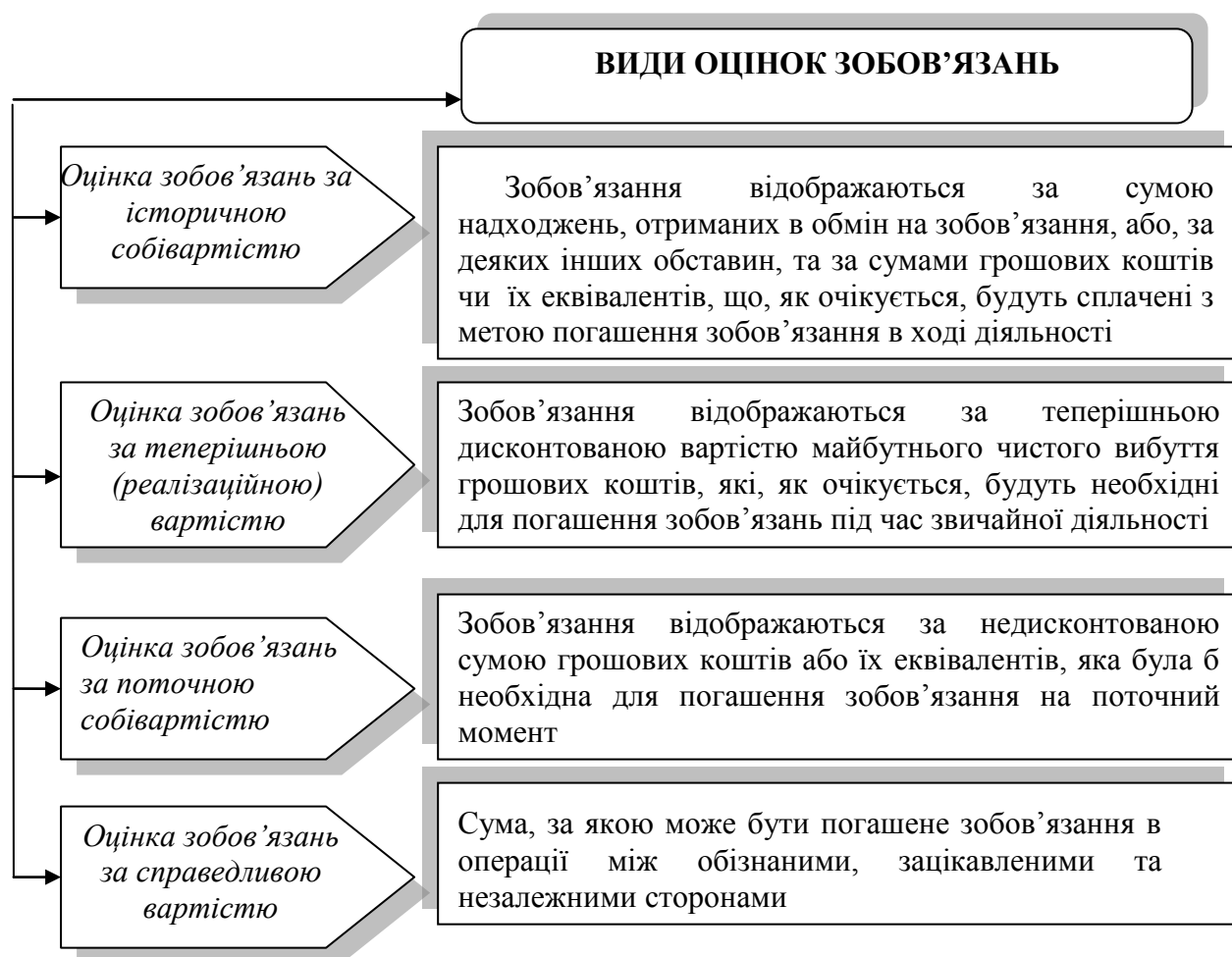

Рис. 3.3 Економічний зміст та види оцінок зобов'язань за МСФЗ*

*Розроблено автором на основі [27]

Отже, основними моментами, які мають бути відображені в Наказі про облікову політику в частині обліку поточних зобов'язань у Турківському ДЛГП

«Галсільліс» із використанням національної та міжнародної практики є наступне: визначення відповідальних працівників бухгалтерії та виробничих підрозділів, які відповідатимуть за ведення обліку та аналізу розрахункових операцій; формування графіку документообігу щодо операцій за поточними зобов'язаннями, розробка внутрішньої звітності; визначення методів оцінки поточних зобов'язань та дисконтування розрахункових операцій; відображення порядку проведення інвентаризації поточних зобов'язань за зовнішніми та внутрішніми розрахунками; формування повної, правдивої та достовірної інформації в бухгалтерській, статистичній та податковій звітності в частині розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями.

3.2 Обліково – контрольне забезпечення поточних розрахунків та зобов'язань в умовах автоматизації обліку

Завдяки використанню новітніх досягнень комп'ютерної техніки, засобів і комунікаційних технологій, розробці найбільш придатних для сприйняття користувачів методів представлення бухгалтерської інформації, вона сприяла вирішенню проблеми збільшення обсягів оновлення облікової інформації в сучасних умовах. Потужне програмне забезпечення у вигляді бази даних та інформаційно-пошукової системи може не тільки підвищити ефективність роботи бухгалтерів, але й змінити звичну форму інформації в процесі роботи.

Як показали проведені дослідження у Турківському ДЛГП «Галсільліс» для обробки економічної інформації з господарської діяльності в лісовій галузі в центральній бухгалтерії використовують автоматизовану форму обліку із застосуванням програмного забезпечення російського виробництва «1С «Підприємство 8.0». Програма апробована і використовується у досліджуваному господарстві із 2011 року. Проте, на сьогоднішній день на ринку програмних продуктів українського виробництва існує ряд програм, які за сферою застосування і якісними характеристиками не поступаються програмі «1С «Підприємство 8.0». Саме, тому, на нашу думку керівництву та

працівникам бухгалтерії Турківського ДЛГП «Галсільліс» доцільно здійснити впровадження у практику лісовиробничого підприємства нові електронні системи обліку українського виробництва.

«BAS Бухгалтерія» - це новітній готовий інструмент нового покоління, який допоможе у вирішенні всіх завдань, які стоять перед бухгалтерією суб'єкта господарювання. Основне призначення комп'ютерної програми «BAS Бухгалтерія» полягає у запровадженні автоматизації бухгалтерського, управлінського (внутрішнього) та податкового обліку як у сфері виробництва, так і на підприємствах, установах, організаціях оптової, роздрібної та комісійної торгівлі, у сфері забезпечення робіт та послуг, а також для підготовки підсумкових обов'язкових звітних форм.

Обов'язковою складовою частиною програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія» є План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань, уніфіковані типові форми первинних документів, які дозволяють організувати і фіксувати факти господарських операцій як у кількісному так і у вартісному виразі і відображати їх на рахунках бухгалтерського обліку, що відповідає вимогам законодавства про бухгалтерський облік і відображаються у фінансовій звітності. Коли виникає виробнича необхідність користувачі даної комп'ютерної програми можуть самостійно відкривати і апробувати рахунки другого порядку та аналітичні рахунки (рис.3.4).

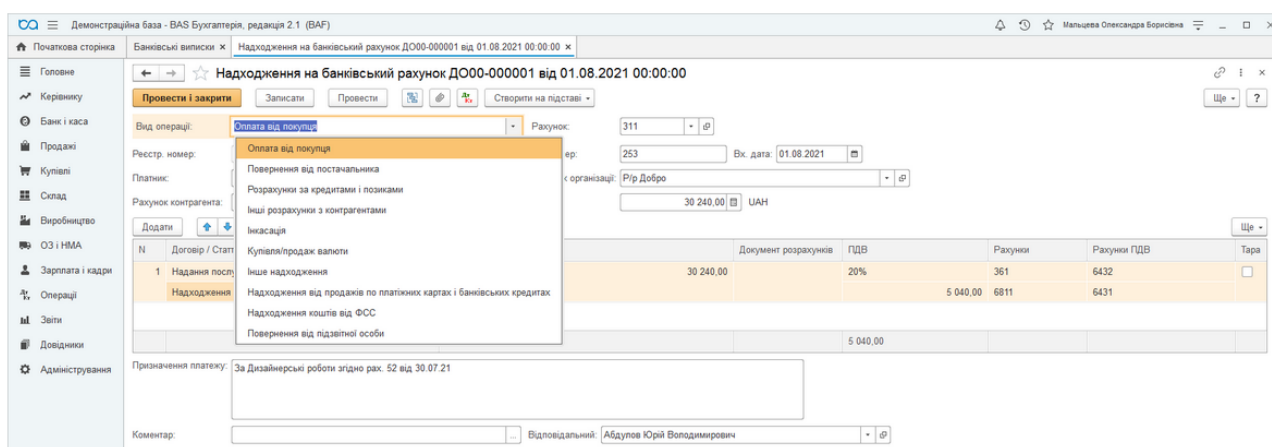

Рис.3.4 Діалогове вікно по розрахунках за поточною кредиторською заборгованістю.

При використанні комп'ютерної програми «BAS Бухгалтерія» важливим позитивним моментом є те, що із її використанням існує можливість одночасного ведення бухгалтерського та податкового обліку виробничо-господарської діяльності відразу кількох організацій. Облік кожної організації може здійснюватися в окремій інформаційній базі даних, або в той же час «BAS Бухгалтерія» надає можливість провадження бухгалтерського та податкового обліку кількох організацій у загальній інформаційній базі даних.

Саме цей операційний момент є надзвичайно зручний для Турківського ДЛГП «Галсільліс», так як у підпорядкуванні досліджуваного підприємства знаходиться п'ять лісництв, існування і діяльність яких тісно пов'язана між собою: можливість формування і практикування списків матеріальних цінностей, необоротних активів, партнерів - контрагентів, найманих працівників тощо, а обов'язкову звітність формувати окремо.

«BAS Бухгалтерія» дає можливість адаптуватись до будь-якої облікової політики та параметрів організації обліку, які існують на підприємстві:

- враховуються всі можливі методи оцінки виробничих запасів при їх придбанні та використанні на виробництво продукції чи для власного споживання;

- враховується спеціалізація (виробничий напрямок) діяльності підприємства;

- враховуються можливі методи нарахування амортизаційних відрахувань;

- існує можливість ведення обліку витрат із використанням бухгалтерських рахунків класу витрат – 8 і 9, або тільки 9, або тільки 8;

- надається можливість ведення податкового обліку із практичним застосуванням різних видів податків до бюджету, обов'язкових платежів та нарахувань.

В цілому «BAS Бухгалтерія» - нове програмне забезпечення українських розробників. Тому з часом переваги на ринку програмних продуктів буде мати саме «BAS Бухгалтерія», запровадження якої у практику господарської

діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс» програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія» українського виробника дасть можливість власникам та керівництву підприємства отримувати якісно сформовані звіти для прийняття правильних важливих управлінських рішень; для бухгалтерів – автоматизувати облікову інформацію підприємства відповідно до чинного законодавства з регулювання організації фінансового та податкового обліку; доступне і зрозуміле автоматичне формування звітних документів для контролюючих органів; економістам – здійснювати розрахунок витрат на ведення лісового господарства та ефективно ними управляти, формувати фактичну собівартість лісопродукції; лісникам – вести точний і всебічний облік вирубки лісу та кількості одержаної продукції лісового виробництва.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Аналіз стану охорони праці у Турківському ДЛГП «Галсільліс»

Основоположним законодавчим документом у галузі охорони праці є Закон України «Про охорону праці». Цей Закон визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів державної влади відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні. Специфічною особливістю українського Закону, що регламентує правову основу охорони праці, є високий рівень прав і гарантій працівникам. Вперше в історії держави працівникам було надано право відмовитись від дорученої роботи, якщо створилась виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей які його оточують, і навколишнього природного середовища.

Основним законодавчим документом, що регламентує вимоги щодо пожежної безпеки є Закон України «Про пожежну безпеку». Цей Закон визначає загальні правові, економічні та соціальні основи забезпечення пожежної безпеки на території України, регулює відносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у цій галузі незалежно від виду їх діяльності та форм власності.

Відповідальність за охорону праці у п'яти лісництвах, які є складовими частинами виробничої галузі Турківського ДЛГП «Галсільліс» несуть лісничі. Вони проводять з працівниками лісництв інструктажі з техніки безпеки на робочому місці, слідкують, щоб вони виконували роботу тільки зі спеціальності, слідкують за справністю обладнання, наявністю та ефективним використанням індивідуальних засобів захисту.

Головним організатором робіт з охорони праці є інженер з охорони праці та техніки безпеки. Він здійснює контроль за її станом в цілому по підприємству і на окремих лісництвах Турківського ДЛГП «Галсільліс», веде облік та розслідує причини нещасних випадків, розробляє заходи щодо покращення умов праці. На Турківському ДЛГП «Галсільліс» є в наявності журнал реєстрації інструктажів з техніки безпеки і пожежної безпеки.

Основними причинами нещасних випадків у лісогосподарстві є використання несправних інструментів і машин, відсутність захисних кожухів на обертових частинах машин і механізмів, робота без спецодягу тощо.

Дослідження і оцінка показників охорони праці дають змогу аналізувати виробничі травми і професійні захворювання. Параметри виробничого травматизму, що встановлені у процесів аналізу динаміки їх змін, порівнюють між окремими підрозділами, галузями, підприємствами. Таким чином на основі встановлених причин вдається вжити відповідних заходів щодо запобігання виробничих травм чи аварій у майбутніх аналогічних виробничих ситуаціях.

Найбільш поширеними показниками стану безпеки праці є частота травматизму – $P_{чт}$, важкість $P_{тт}$, і втрати $P_{твт}$, які дають можливість вивчати динаміку травматизму, порівнювати і аналізувати [3]:

$$P_{чт} = T \times \frac{1000}{P}, \quad (4.1)$$

$$P_{тт} = \frac{D_T}{T}, \quad (4.2)$$

де T – кількість випадків травмування за звітний період; P – середньооблікова кількість працівників; D_T – кількість днів непрацездатності травмованих.

Показник втрат працездатності, що узагальнює збитки $P_{нт}$ через травми у підприємстві – це кількість людино-днів непрацездатності, що припадає на 1000 працівників:

$$P_{нт} = 1000 \times \frac{D_T}{P}. \quad (4.3)$$

Таким чином, зазначені коефіцієнти якісно оцінюють показники, що взаємно доповнюють один одного.

З дією шкідливих чинників на робочому місці можуть виникати виробничі отруєння або захворювання, для їх аналізу визначають показники частоти захворювань $P_{чз}$, важкості $P_{Тз}$ та втрат працездатності $P_{Дз}$ через захворювання (на 100 працівників):

$$P_{чз} = 3 \times \frac{100}{P}, \quad P_{вз} = \frac{Дз}{3}, \quad (4.5)$$

$$P_{Дз} = Дз \times \frac{100}{P}, \quad (4.6)$$

де $З$ – кількість випадків захворювань; $Дз$ – кількість днів непрацездатності (через захворювання) за звітний період; P – кількість працівників.

Таблиця 4.1

**Основні показники стану охорони праці у
Турківському ДЛГП «Галсільліс»**

Показники	Умовні позначення	Роки		
		2018	2019	2020
Середньоспискове число працюючих, чол.	Пр	86	86	80
Кількість нещасних випадків	Т	1	-	1
Кількість потерпілих, чол.	П1	1	-	1
Кількість днів непрацездатності, люд.-дні.	Дн	24	-	22
Показник частоти травматизму	Пч	11,6	-	12,5
Показник кількості травматизму	Пт	24	-	22

Як свідчать дані таблиці 4.1, загальний рівень травматизму у Турківському ДЛГП «Галсільліс» за 2018-2020 рр. практично знаходиться на одному рівні.

Крім цього, в досліджуваному господарстві і надалі не дотримуються строків технічного огляду техніки. В деяких приміщеннях пошкоджена вентиляція та ізоляція електричного струму.

Слід відмітити, що зменшується тривалість днів непрацездатності через травматизм у 2020 році проти 2018 року. Це свідчить про меншу тяжкість нещасних випадків.

4.2 Планування заходів з покращення охорони праці та пожежної безпеки, їх фінансування

Комплексні заходи з охорони праці - це заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення наявного рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам. У плані комплексних заходів мають бути передбачені, серед іншого, такі: забезпечити своєчасне проходження працівниками попередніх та періодичних медичних оглядів; встановити контроль за забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами; організувати проведення атестації робочих місць за умовами праці та інші. У плані комплексних заходів також вказують строк їх впровадження та того, хто буде відповідальний за виконання комплексних заходів з охорони праці.

Для покращення стану охорони праці в Турківському ДЛГП «Галсільліс» необхідно розробити ряд заходів, зокрема:

- більше уваги приділяти вивченню правил безпечних умов праці;
- широко використовувати наглядну агітацію безпечних умов праці;
- більше уваги приділяти виробничій санітарії працівників лісу;
- усунути працівників від безпосереднього контакту з небезпечними лісопилками;

- забезпечити працівників господарства спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту;
- забезпечити виробничі приміщення новими вогнегасниками, засобами медичної допомоги.

Заходи з пожежної безпеки плануються відповідно до «Правил пожежної безпеки в Україні». Для дотримання норм пожежної безпеки при здійсненні лісових робіт передбачається: устаткування будівель і споруд, а також місць тимчасового зберігання ПММ, необхідними засобами, протипожежним інвентарем; забезпечити на території суворий протипожежний режим (обладнати місця куріння); автотранспорт на майданчиках відкритого зберігання розставляється відповідно до «Норм для підприємства з обслуговування автомобілів»; забезпечити навчання і регулярну перевірку знань правил протипожежної безпеки та їх суворе дотримання усіма працівниками. Протипожежний захист забезпечується силами робітників, первинними засобами пожежогасіння. Первинні засоби пожежогасіння (вогнегасники, ємності з піском, багри, відра, лопати та ін.) повинні бути розташовані на видному місці, підходи до яких повинні бути завжди вільними. Усі працюючі, які безпосередньо беруть участь у роботі, повинні бути проінструктовані щодо ліквідації пожеж.

Виконання цих і інших заходів в значній мірі повинні покращити стан охорони праці в господарстві. Джерелами фінансування заходів щодо поліпшення умов праці на підприємстві можуть бути власні кошти підприємства, благодійні внески тощо. Щодо планування заходів з покращення охорони праці, то в досліджуваному господарстві складають відповідний план, що включає перелік певних заходів. Дані про виконання заходів з охорони праці у Турківському ДЛГП «Галсільліс» наведено в таблиці 4.2

Дані таблиці свідчать, що для повного покращення умов охорони праці підприємству необхідно виділити суму у розмірі 97100,00 грн. Ця сума буде використана на забезпечення працівників спецодягом та спецвзуттям; на покращення санітарних умов праці в лісі.

Заходи з охорони праці та витрати коштів на їх здійснення

Зміст заходів	Вартість робіт на 2021 р., грн.	Відповідальний
Забезпечення лісників та працівників лісу спецодягом, спецвзуттям	45600	Інженер з охорони праці
Придбання або оновлення знаків безпеки та попереджувальних написів, нанесення сигнально-попереджувального кольору на електрообладнанні та комунікаціях	15100	Інженер з охорони праці
Забезпечення виробничих приміщень новими вогнегасниками, засобами медичної допомоги	36400	Інженер з охорони праці
РАЗОМ	97100	

Що стосується економічного результату, то впровадження заходів з покращення умов праці дасть змогу досягнути економії за рахунок зменшення збитків внаслідок аварій, нещасних випадків в економіці в цілому та на кожному підприємстві.

4.3 Економічна ефективність заходів з удосконалення системи управління охороною праці

Для поліпшення охорони праці впроваджується ряд заходів, а для встановлення ефективності впровадження цих заходів необхідно провести певні розрахунки. У результаті реалізації заходів з охорони праці створюється певний соціальний і економічний ефект, який виражається, з одного боку, підвищенням продуктивності праці, збільшенням обсягу випуску продукції за рахунок повного використання номінального фонду робочого часу і основних виробничих фондів, а з іншого – зниженням матеріальних затрат внаслідок травматизму і захворювань за рахунок зниження оплати листків непрацездатності. Для отримання початкових даних складаємо таблицю показників (табл. 4.3).

Загальні матеріальні витрати внаслідок травматизму і захворювань визначають за формулою:

Таблиця 4.3.

**Показники матеріальних наслідків травматизму у
Турківському ДЛГП «Галсільліс», 2020 р.**

Показник	Значення показника
Втрати праці в результаті виробничого травматизму, дні	22
Середньоденна заробітна плата одного працівника, грн.	237,95
Витрати на оплату лікарняних листків, грн.	5234,95
Середньоденна вартість виробітку одного працівника, грн.	307,00
Вартість недоданої продукції у результаті виробничого травматизму, грн.	6754,00
Економічний ефект від реалізації заходів покращання умов і безпеки праці, грн.	45906
Планована сума коштів покращання безпеки праці, грн.	36650
Термін окупності затрачених на безпеку праці коштів, роки	1,3

Заплановані заходи поліпшення стану безпеки праці відображають особливості схеми удосконалення системи управління безпекою праці. Фінансування безпеки праці у розмірах відповідно до вимог законодавства, використання наявних джерел і схем для поліпшення умов праці і відповідні розрахунки економічного ефекту показують важливість охорони праці для сучасного виробництва.

4.4 Безпека в надзвичайних ситуаціях

Забезпечення захисту населення і території у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій є одним з найважливіших завдань держави. Захист населення в Україні регламентується Законом України «Про цивільну оборону України».

Згідно з термінологією, прийнятою в законодавстві України, надзвичайна ситуація техногенного та природного характеру - це порушення нормальних умов життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною подією, у тому числі епідемією, епізоотією, епіфітотією, пожежею, що призвело (може призвести) до неможливості проживання населення на території чи об'єкті, здійснення там господарської діяльності, загибелі людей та/або значних матеріальних втрат.

Захист населення і території є системою загальнодержавних заходів, які реалізуються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту, що забезпечують виконання організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів у сфері запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій.

Загроза життєво важливих інтересів громадян, держави, суспільства поділяється на зовнішні і внутрішні. Зовнішні загрози безпосередньо пов'язані з життєдіяльністю населення і держави у разі розв'язання сучасної війни або локальних збройних конфліктів, виникнення глобальних техногенних екологічних катастроф за межами України, які можуть спричинити негативний вплив на населення та територію. Внутрішні загрози пов'язані з надзвичайними ситуаціями техногенного і природного характеру або можуть бути спровоковані терористичними діями.

З метою захисту населення, зменшення втрат та шкоди економіці в разі виникнення надзвичайних ситуацій має проводитися спеціальний комплекс заходів: оповіщення та інформування; спостереження; контроль; укриття в захисних спорудах; евакуаційні заходи; інженерний захист; медичний захист; біологічний захист; радіаційний і хімічний захист.

Що стосується досліджуваної території, то їй характерні такі стихійні лиха: сильний вітер, повінь, снігопади та заметілі, ожеледиці, пожежі. Для їх запобігання пропонується ряд заходів.

При сильному вітрі: зачинити вікна та відійти від них; загасити вогонь у печах; перейти у внутрішні приміщення; якщо лихо вас спіткало на відкритій місцевості – щільно притиснутися до землі на дні якого-небудь заглиблення.

При повені: терміново вийти з будинку; якщо повінь розливається повільно, необхідно перенести майно; коли людина опинилася у воді – їй необхідно зняти важкий одяг.

При сильному снігопаді та заметілі виходити з дому тільки в разі необхідності; попереджати рідних, куди йдете, за яким маршрутом; при рухові автомобілем під час погіршення погоди краще перечекати.

При ожеледиці ходити не поспішаючи; не тримати руки в кишенях; обходити металеві кришки люків; не перебігати проїжджу частину дороги.

При пожежах не входити в зону задимлення; дихати через вологу тканину; якщо загорівся одяг, треба лягти на землю та збити полум'я; виходити із зони пожежі треба проти вітру.

Отже, як видно з цього розділу, на сьогоднішній день потрібно проводити навчання з населенням з питань дій у надзвичайних ситуаціях.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В дипломному дослідженні було висвітлено та проаналізовано економічний зміст поточних зобов'язань, їх класифікацію та оцінку з метою відображення в бухгалтерському обліку, первинне та зведене документальне забезпечення господарських операцій за розрахунками з поточних зобов'язань з подальшим їх відображенням в системі бухгалтерських рахунків та формах фінансової звітності, а також узагальнено і проаналізовано теоретично – методичні та практичні підходи до проведення одного із видів контролю – внутрішнього аудиту в Турківському ДЛГП «Галсільліс». Проведені дослідження лягли в основу наступних висновків:

- стосовно до вітчизняних нормативних та правових актів зобов'язання - це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють економічні вигоди. Відповідно поточні зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу;

- лісові господарства, які діють на території Львівської області створені як різні за організаційно – правовими формами. Досліджуване Турківське дочірнє лісогосподарське підприємство «Гасільліс» є одним із 18 – ти дочірних підприємств комунальної власності обласного комунального спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Галсільліс»;

- розташоване Турківське дочірнє лісогосподарське підприємство ЛГП «Галсільліс» на півдні Львівщини на території Турківського адміністративного району. Органи керівництва досліджуваного підприємства розташовані в с. Шум'яч,

- загальна площа лісів Турківського ДЛГП «Галсільліс» - 21065 га. За величиною це друге лісництво обласного комунального спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Галсільліс», після Старосамбірського ДЛГП;

- до складу Турківського ДЛГП «Галсільліс» входять п'ять територіальних лісництв: Верховинське, Бітлянське, Лімнянське, Прикарпатське, Надсянське;

- основними видами діяльності і метою господарювання досліджуваного підприємства є : організація і провадження лісової діяльності, охорона, захист, раціональне використання та відтворення лісів а також ведення мисливського господарства; природно – заповідна діяльність, торгівля деревиною і продукцією власного виробництва та побічне користування лісом;

- за 2020 рік підприємство заготовило 25,5 тис. м куб. деревини, що майже на 35% більше ніж у 2018 році. Заготовлена лісопродукція реалізується споживачам на внутрішній ринок через аукціонні торги та для забезпечення потреб місцевого населення. Перероблено деревини на власних виробничих потужностях 3,8 тис.м. куб., що вдвічі перевищує дану величину у 2018 році. Вартість виробленої продукції переробки у звітному році становила 5899,3 тис. грн., і перевищила даний показник 2018 року на 68,3 %;

- з кожним роком у Турківському ДЛГП «Галсільліс» збільшується величина витрат на ведення лісогосподарської діяльності. Одночасно слід відмітити, що частка бюджетного фінансування цих витрат зменшується. Так, у 2020 році на підтримку діяльності даного господарства з бюджету було виділено 200,0 тис. грн., що майже на половину менше ніж у 2018 році. Тобто навантаження на лісогосподарські підприємства комунальної власності з приводу їх існування та функціонування перекладаються тепер на плечі самих підприємств;

- досліджуване підприємство за результати своєї діяльності сплачує різного роду податки і платежі. Зокрема, ПДВ, рентна плата за використання лісових ресурсів, податок на землю, податок з прибутку підприємства, дивіденди (35% від чистого прибутку), податок на доходи фізичних осіб, Єдиний соціальний внесок, військовий збір та податок на нерухомість. Загальна сума сплачених податків і зборів зросла на 16,4%, що говорить про збільшення податкового навантаження на лісогосподарські підприємства;

- негативним моментом господарської діяльності Турківського ДЛГП «Галсільліс» є зниження показників, що стосуються кількості найманих працівників та їх матеріального забезпечення за результатами роботи. Так, кількість працівників лісогосподарського підприємства зменшилась на 6 чоловік, а середньомісячна заробітна плата - на 433, 0 грн. що становить 5%. В цілому рівень заробітної плати у досліджуваному підприємстві знаходиться трохи вище рівня мінімальної заробітної плати по країні;

- стан фінансових показників досліджуваного підприємства зазнав за досліджуваний період негативних змін. Так, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 році склав 29072,0 тис. грн., що лише на 3.6 % більше ніж у 2018 році, тоді як собівартість реалізованої продукції зросла на 7.1%, що негативно впливає на остаточний фінансовий результат діяльності підприємства. Від продажу лісопродукції на внутрішньому ринку у звітному році було одержано виручки в сумі 22510,0 тис. грн., а від експорту (пиломатеріали) – 6562,0 тис. грн. В кінцевому результаті сума одержаного чистого прибутку у 2020 році становила 366 тис. грн., що на 10 тисяч менше ніж у 2018 році та на 70 тисяч у 2019 році;

- на постійному контролі перебуває питання охорони та захисту лісу. За 2020 рік зафіксовано 11 випадків самовільної рубки лісу загальною кубомасою 19 м³ сумою збитків 156,1 тис. грн. Із них: 4 випадки сумою збитків 8,2 тис.грн., відшкодовано добровільно, 7 випадків масою 17 м³, сумою збитків 147,9 тис. грн. направлено в Турківське відділення поліції для притягнення до відповідальності винних осіб;

- величини поточних зобов'язань у Турківському ДЛГП «Галсільліс» на кінець звітного року в цілому зменшилась на 262 тис. грн., що свідчить про покращення фінансового стану підприємства, зокрема про підвищення його платоспроможності. Доцільно відмітити, що найбільше погашення поточних зобов'язань в їх структурі відбулось в наслідок погашення короткострокових кредитів банку – майже на половину та поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями – на 43% або 53 тис.грн. Окрім цього, на

кінець року було погашено частину кредиторської заборгованості перед органами страхування, перед працівниками по заробітній платі, з одержаних авансів та інших поточних зобов'язань. Одночасно на кінець 2020 року у досліджуваному господарстві збільшилась сума поточних зобов'язань за розрахунками з постачальниками і підрядниками за товари, роботи та послуги і по розрахунках з бюджетом;

- для обробки економічної інформації та її облікового відображення у Турківському ДЛГП «Галсільліс» створена і функціонує бухгалтерська служба в кількості трьох бухгалтерів, яку очолює головний бухгалтер Кузьмак Марія Василівна;

- організація бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві здійснюється згідно чинного законодавства України та розробленої і затвердженої наказом по підприємству Облікової політики. Проте, підходи до висвітлення і зазначення в обліковій політиці альтернативних способів бухгалтерського відображення деяких видів активів, капіталу і зобов'язань, зокрема і поточних зобов'язань досліджуваного підприємства є формальні, неповні і нечіткі;

- бухгалтерський облік в господарстві ведеться за автоматизованою формою обліку формою. Основними програмами для роботи в бухгалтерії є: Word, Excel, PowerPoint, Access та «1 С: Підприємство 8.0»;

- відповідно до Тимчасової інструкції електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України, на підприємстві функціонує електронний облік деревини. Вся деревина маркується і вивозиться виключно з бирками. Поєднання програми електронного обліку деревини з бухгалтерською програмою «1-С Підприємство» дало змогу автоматизувати всю виробничу і бухгалтерську роботу;

- облік наявності, виникнення та погашення поточних зобов'язань, які сплачуються в звичайному господарському циклі підприємства або мають бути

погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу, наведені в шостому класі Плану рахунків «Поточні зобов'язання»;

- організація внутрішнього аудиту на підприємствах різних форм власності та різних організаційно – правових форм, в тому числі і у Турківському ДЛГП «Галсільліс», проводиться згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Служба внутрішнього контролю, яка діє на досліджуваному підприємстві у вигляді контрольно – ревізійної комісії, дає можливість: проаналізувати рівень планових і нормативних показників діяльності підприємства і його лісництв; здійснити документальні та комплексні ревізії законності проведення рубок лісу в цілому та на спеціально призначених лісових масивах, вибіркові перевірки збереження активів і достовірності звітності за результатами звітних періодів; здійснити контрольну, інформаційну та мобілізуючу функції та ін;

- Турківським дочірним лісогосподарським підприємством за 2020 рік в повному обсязі виконані заплановані профілактичні та попереджувальні протипожежні заходи. З метою запобігання виникнення лісових пожеж створено 10 км мінералізованих смуг, проведено догляд за ними в обсязі 56 км., проведено ряд заходів по попередженню пожеж.

Для подальшого покращення та удосконалення організації обліку та контролю стану поточних зобов'язань та розрахункових операцій за поточною кредиторською заборгованістю у Турківському ДЛГП «Галсільліс» доцільно втілити у виробничу практику ряд пропозицій.

1. Для формування облікової політики Турківського ДЛГП «Галсільліс» слід використовувати раціональний підхід, за допомогою якого буде обумовлено подальший вибір облікових підходів та відображення інформації про стан та оцінку поточних зобов'язань із залученням міжнародного досвіду в частині їх оцінки за можливими альтернативними методами, передбаченими у міжнародних стандартах фінансової звітності та Концептуальній основі.

2. На підставі аналізу діяльності лісогосподарських підприємств та оцінки стану бухгалтерського обліку, а також особливостей організаційно-

методичного облікового забезпечення лісгосподарських операцій обґрунтовано доцільність розробки лісової політики підприємства із врахуванням економічного, соціального та екологічного аспектів. В запропонованій формі взаємодії лісової та облікової політики обґрунтовано необхідність взаємодії системи управління за основними складовими (планування, облік, контроль, аналіз та прогнозування діяльності) та положень лісової політики. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності лісгосподарських підприємств в межах реалізації його функцій.

3. Для кращого і детальнішого відображення інформації про наявність поточних зобов'язань підприємства є доцільним у Примітках до фінансової звітності (форма №5) наводити інформацію про зобов'язання підприємства, які виникли в ході одного операційного циклу і були включені до переліку поточних зобов'язань згідно П(С) БО 11 «Зобов'язання» із обґрунтуванням причин їх виникнення, переліком та суми зобов'язань, що включені до статей Балансу «Інші поточні зобов'язання». Крім цього, доцільно окремо наводити розділ «Поточна кредиторська заборгованість», з відповідним групуванням за термінами погашення: 1) до трьох місяців; 2) від 3-х до 6-ти місяців; 3) від 6-ти до 9-ти місяців; 4) від 9-ти до 12-ти місяців.

4. У Турківському ДЛГП «Галсільліс» для обробки економічної інформації з господарської діяльності в лісовій галузі використовують автоматизовану форму обліку із застосуванням програмного забезпечення російського виробництва «1С «Підприємство 8.0». Проте, на сьогоднішній день на ринку програмних продуктів українського виробництва існує ряд програм, які за сферою застосування і якісними характеристиками не поступаються програмі «1С «Підприємство 8.0». Саме, тому, на нашу думку керівництву та працівникам бухгалтерії Турківського ДЛГП «Галсільліс» доцільно здійснити впровадження у практику лісовиробничого підприємства нові електронні системи обліку українського виробництва. Такою найбільш прогресивною автоматизованою програмою є «BAS Бухгалтерія», яка здійснює автоматизацію бухгалтерського і податкового обліку, а також підготовку обов'язкової

звітності, на підприємствах, установах, організаціях, які ведуть виробничо - господарську діяльність, гуртову, роздрібну та комісійну торгівлю, здійснюють надання робіт і послуг тощо.

5. З метою підвищення контрольних функцій бухгалтерського обліку та контролю за господарськими операціями підприємства доцільно покращити роботу контрольно – ревізійної комісії в частині здійснення внутрішнього аудиту, а аудиторські перевірки автоматизувати.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Акіншина О.В., Плотніченко І.Б. Модель внутрішнього аудиту з дебіторами і кредиторами. С.1-8 URL: Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua>
2. Бегей М.В. Основні умови та фактори формування дестабілізуючого потенціалу лісопромислового комплексу України. // *Вісник Черкаського університету*. 2017. №1. С. 8-14.
3. Белова І.М. Тенденції гармонізації та стандартизації обліку до міжнародних стандартів обліку та звітності. // *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 3, 2015. С. 821 – 826.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський і податковий облік: Навч. посібн. / За ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ЖДТУ. 2004, 560с
5. Бухгалтерський облік в Україні : навчальний посібник. За ред. Хом'як В.Л. Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. – 440 с.
6. Виноградова М. О. Аудит: навч.посіб. К.: «Центр учбової літератури». 2014, 654 с.
7. Грищук М. В. Основи охорони праці: Підручник. К.: Кондор, 2005. – 238 с.
8. Гевчук А. В. Організаційні засади формування облікового забезпечення управління розрахунками підприємств агробізнесу в умовах ризику. // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць*. Житомир. 2019. №3(43). С. 23-26.
9. Гевчук А.В. Розрахунки як інтегрований об'єкт обліку та їх класифікація. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2018. №8. С.45-54 URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/payments-as-integrated-accounting-item-and-their-classification>
10. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклад та коментарі: практ. посібник. К., 2006. 860 с.
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

12. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік. К : Центр учбової літератури». 2016. 424 с.
13. Данилюк І.В., Зорій Н.М. Оцінка обліку та системи внутрішнього контролю як інструменти безпеки бізнесу. // *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск №9, 2016. С. 765 – 770. URL: <http://global-national.in.ua/issue-9-2016/17-vipusk-9-lyutij-2016/1805-danilyuk-i-zorij-n-otsinka-obliku-ta-sistemi-vnutrishnogo-kontrolyu-yak-instrumenti-bezpeki-biznesu>
14. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
15. Зобов'язання: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 від 31.01.2000 №20 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
17. Карпук А., Шестак М. Еколого - економічна ефективність лісокористування: сутність, економічна оцінка, механізм забезпечення. // *Економіст*. №9, 2017. С. 19-25. URL: <http://ua-ekonomist.com/archive/2017/9/karpuk.pdf>
18. Коваленко А. М. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах України: посібник. Дніпропетровськ: ВКК «Баланс-Клуб», 2009. – 736 с.
19. Коваленко В. В. Проблеми бухгалтерського обліку зобов'язань підприємства URL: http://www.rusnauka.com/2_ANR_2010/Economics/7_57837.doc.htm
20. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

21. Котляревська Н.С. Особливості ведення обліку та формування облікової політики на підприємствах лісового господарства. // *Видавництво Львівської політехніки*. №721 (2012). С.119 – 125 URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12693/1/22_114-5_Vis721menegment.pdf
22. Коцупарий М. М., Ковач С. І., Безверхий К. В. Облік і звітність в оподаткуванні у схемах і таблицях. навч. посіб. для студ. напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит». - К. : КНЕУ, 2015. 196 с.
23. Кулаковська Л. Організація і методика аудиту. Підручник: Каравела. 2012, 544 с.
24. Лісовий кодекс України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
25. МСФЗ (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки».URL:<http://vobu.ua/ukr/documents/item/msbo-8-oblikovi-polityky-zminy-v-oblikovykh-otsinkakh-ta-pomylyky>
26. МСФЗ (IFRS) 15 «Виручка за договорами з клієнтами» URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-15-revenue-from-ontracts-with-customers/>
27. МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти» URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/#about>
28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України №73 від 7.02.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-1334>.
29. Облік і звітність за міжнародними стандартами / Задорожний З.В., Панасюк В.М., Ковальчук Є.К., Бродовський В.Ю. Навч. посіб. 2-е видання, виправлене, доповненне. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 446 с.
30. Онищенко О.В., Бондар М.І., Дубовая В.В. Облік у зарубіжних країнах. Підручник. К.: «Центр учбової літератури». 2015. 576 с.
31. Онищенко О.В., Ткаченко І.В., Уфумов В.В. Особливості обліку поточних зобов'язань підприємств та шляхи його вдосконалення. // *Східна Європа:*

- економіка, бізнес та управління*. Випуск №6 (17), 2018. С. 718 – 722 URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Onishhenko-O.V.-Tkachenko-I.V.-Ufumov-V.V..pdf>
32. Петренко Н. І. Бухгалтерський облік поточних зобов'язань: категорії, поняття, терміни. // *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. №1 (12), 2012.С.184-189.
33. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств. Наказ Мінфіну України від 09.12.2011 № 1591. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
34. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
35. Податковий кодекс України: кодекс від 2 грудня 2010 № 2755-VI Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
36. Про рослинний світ: Закон України: 9 квітня 1999 року № 591- XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14>
37. Про Червону книгу України: Закон України 7 лютого 2002 року №3055-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>
38. Садовська І.Б., Божидарнік Т.Б., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік. Навч. посіб./ . – К.: «Центр учбової літератури», 2013.- 688с.
39. Самохвал Н.П. Місце поточних зобов'язань в системі бухгалтерського обліку підприємства. // *Економіка та держава* №9, 2011. С. 53 -57. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=1526&i=14>
40. Сафарова А. Т. Проблеми оцінки поточних зобов'язань у бухгалтерському обліку. URL: http://vlp.com.ua/files/90_1.pdf
41. Спіцина Н.В., Кравцова С.В. Зобов'язання: сутність, класифікація, облік. // *Держава та регіони. Серія « Економіка та підприємництво»*, 2020, № 2 (113). С. 228 – 223.
42. Травінська С.І. Сутність категорії «поточні зобов'язання» в бухгалтерському обліку молокопереробного підприємства. // *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. №21, 2013. С.100 – 105.

43. Тимочко В.О., Городецький І.М. Методичні рекомендації до виконання розділу «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» студентами економічних спеціальностей ОКР «Магістр». – Львівський НАУ, Львів : 2012. 16 с.
44. Тимчасова інструкція з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України. URL: <http://elobderev.blogspot.com/2013/03/1.html>
45. Чернікова І.Б., Гладій І.О. Теоретичні основи обліку поточних зобов'язань у системі управління. // *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг* : зб. наук. пр. / [редкол. : М. В. Чорна (відпов. ред.) та ін.]. Харків : ХДУХТ, 2018. Вип. 2 (28). С. 41-51. URL : <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=en&id=26951>
46. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 7-ме вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2016. – 1039с
47. Форми фінансової і статистичної звітності Турківського ДЛГП «Галсільліс» за 2018 – 2020рр.
48. Чернікова І.Б., Гладій І.О. Теоретичні основи обліку поточних зобов'язань у системі управління. // *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг* : зб. наук. пр. Харків : ХДУХТ, 2018. Вип. 2 (28). С. 41-51 URL: <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=en&id=26951>
49. Шевчук С. Визнання та оцінка зобов'язань у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності // *Бухгалтерський облік та аудит*. 2009. № 6. С. 18 - 23.
50. Шкарлет С.М., Пиріг К.М. Підвищення ефективності виробництва на лісогосподарських підприємствах в умовах сталого розвитку. // *Бізнесіформ* №6, 2014. С. 180–184. URL: Users/C344AppData/Local/Temp/binf_2014_6_31.pdf
51. Шишкова Н.Л. Перспективи ІТ – модернізації бухгалтерського обліку: *Актуалізація теорії і практики. Економічний вісник*, 2019, №3 С.146 -157. URL: <https://doi.org/10.33271/ev/67.146>